

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta ekonomicko – správní

Bakalářská práce

2010

Petr Čírtek

UNIVERZITA PARDUBICE

Fakulta ekonomicko – správní

**Analýza efektivnosti vybrané
průmyslové zóny v Pardubicích**

Petr Čírtek

Bakalářská práce

2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petr ČÍRTEK**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Analýza efektivnosti vybrané průmyslové zóny
v Pardubicích**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V první části student provede rešerši dostupné literatury v oblasti nástrojů ekonomického rozvoje regionu a zaměří se na průmyslové zóny. Ty bude podrobně analyzovat, určí jejich vliv na rozvoj regionu a v teoretické úrovni provede kritické zhodnocení za pomoci metodiky pro hodnocení efektivnosti průmyslových zón.

Na konkrétní vybrané průmyslové zóně provede bakalant aplikaci metodiky pro hodnocení efektivnosti průmyslových zón a vypočte efektivnost. Součástí výsledků musí být i slovní hodnocení zjištěných výsledků a případně také doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

cca 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, J. UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5

REKTOŘÍK, Jaroslav, ŠELEŠOVSKÝ, Jan. Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 1999. ISBN 80-210-2126-8.

ŽÍTEK, V. Regionální ekonomie a politika I. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. ISBN 80-210-2767-3

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Stejskal, Ph.D.

Ústav ekonomie

Datum zadání bakalářské práce:

23. června 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2010

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. července 2009

Prohlašuji, že tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25. 4. 2010

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval všem, kteří přispěli k vytvoření této bakalářské práce. Zejména vedoucímu mé bakalářské práce panu **Ing. Janu Stejskalovi, Ph.D.** za odborné vedení, trpělivost při konzultacích, cenné připomínky a rady při zpracování. Dále pak pracovníkovi Magistrátu města Pardubice panu Ing. Davidu Tomiškovi za jeho ochotu, poskytnuté materiály a cenné informace.

ANOTACE

Tato práce se zabývá analýzou efektivnosti vybrané průmyslové zóny ve statutárním městě Pardubice. První část je věnována regionální politice a regionálnímu rozvoji se zaměřením na průmyslové zóny a zainventované plochy k podnikání. Druhá část je zaměřena na základní charakteristiku průmyslových zón, dále pak na jejich institucionální, finanční a legislativní podporu. V další části je proveden podrobný popis zvolené Městské průmyslové zóny Pardubice a lokalizovaných podniků. Poslední část je věnována analýze vybraných údajů, pomocí kterých je možné charakterizovat průmyslovou zónu a obsahuje také samotný výpočet efektivnosti.

KLÍČOVÁ SLOVA

Průmyslová zóna, Pardubice, investor, regionální rozvoj, CzechInvest

TITLE

Effectiveness analysis of the selected industrial zone in Pardubice

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the efficiency of the selected industrial zone in the city Pardubice. In the first part, the attention is paid to regional politics and regional development with the intention of industrial zones and areas that are intended to be used in business. Second part is focused on the basic characteristics of industrial zones and its institutional, financial and legal support. In the next part of the thesis, selected industrial zone in Pardubice and localized companies are being described. Last part not only consists of an analysis of particular data, which make the characterization of an industrial zone possible but the calculation of efficiency as well.

KEY WORDS

Industrial zone, Pardubice, investor, regional development, CzechInvest

Obsah

1	Regionální politika a rozvoj	11
1.1	Cíle regionální politiky a její předpoklady.....	11
1.2	Definice regionální politiky	12
1.3	Výchozí principy regionální politiky	14
1.4	Regionální rozvoj	15
1.4.1	Pojetí regionálního rozvoje.....	15
1.4.2	Hlavní aktéři regionálního rozvoje	17
1.5	Institucionální ukotvení podpory regionálního rozvoje ČR.....	18
1.5.1	Zákon o podpoře regionálního rozvoje.....	19
1.5.2	Další právní předpisy a dokumenty strategického významu	21
2	Nástroje ekonomického rozvoje	24
2.1	Makroekonomické nástroje.....	25
2.1.1	Fiskální politika	25
2.1.2	Monetární politika.....	25
2.1.3	Protekcionismus.....	26
2.2	Mikroekonomické nástroje.....	26
2.2.1	Realokace pracovních sil	27
2.2.2	Realokace kapitálu.....	28
2.3	Různé pohledy na dělení nástrojů ekonomického rozvoje.....	28
2.3.1	Rozvojové ekonomické nástroje podle Evropské unie	28
2.3.2	Taxonomie ekonomických nástrojů podle Maiera a Tödtlinga	29
2.3.3	Rozdělení ekonomických nástrojů podle Stejskala a Kovárníka.....	30
2.3.4	Taxonomie rozvojových ekonomických nástrojů podle Wokouna	31
2.3.5	Rozdělení nástrojů regionálního rozvoje dle Světové banky.....	32
3	Průmyslové zóny	33
3.1	Základní charakteristika průmyslových zón	33
3.2	Institucionální podpora průmyslových zón.....	35
3.2.1	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR	35
3.2.2	Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest.....	36

3.2.3	Podpora regionálními institucemi.....	39
3.3	Finanční podpora - Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury	40
3.3.1	Příprava a rozvoj podnikatelských zón.....	42
3.3.2	Regenerace nevyužívaných území – brownfieldů.....	43
3.3.3	Výstavba a rekonstrukce objektů.....	44
3.3.4	Marketing a management Podnikatelských nemovitostí.....	44
3.4	Legislativa upravující průmyslové zóny.....	45
4	Městská průmyslová zóna Pardubice.....	47
4.1	Charakteristika Městské průmyslové zóny Pardubice.....	48
4.2	Charakteristika subjektů lokalizovaných v průmyslové zóně.....	50
4.2.1	Panasonic Automotive Systems Czech, s. r. o.....	50
4.2.2	Jtekt Automotive Czech Pardubice s.r.o.....	51
4.2.3	Ronal CR, s.r.o.....	51
4.2.4	Kyb Manufacturing Czech, s.r.o.....	52
4.2.5	TechnoPark Pardubice, k.s.....	52
4.3	Rekapitulace údajů pro ekonomickou analýzu.....	53
5	Analýza Městské průmyslové zóny Pardubice.....	54
5.1	Zhodnocení efektivity.....	57
5.2	Rekapitulace výsledků analýzy.....	59

ÚVOD

Průmyslové zóny jsou základním nástrojem ekonomického rozvoje. Jsou velmi důležité pro ekonomický rozvoj regionů i celých států. Jde o plochy pro umístění průmyslových, výrobních a dalších objektů. Tvoří podstatu nabídky volných ploch k podnikání, resp. pro lokalizaci zejména zahraničních investic. Zdá se, že jsou nutným předpokladem pro umístění investičních projektů v oblasti průmyslu.

Vznik průmyslových zón není jen současným trendem, ale především ekonomickou nutností a to nejen pro velká krajská města, ale i města s menším počtem obyvatel. Tyto areály s sebou totiž přináší významný ekonomický přínos v podobě nově vytvořených pracovních míst a dalších možností odvíjejících se především z výše investovaného kapitálu příchozích investorů a druhu jejich podnikatelské činnosti. Nově vytvořená pracovní místa mají velký význam a to především v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti. Investice a nově vzniklé pracovní pozice na sebe totiž vážou další synergické efekty, například v podobě nových pracovních příležitostí u subdodavatelů a navazujících služeb pro příchozí investory. V těchto zónách, jež vznikají na okrajích měst, se zpravidla angažují místní malé firmy nebo menší zahraniční partneři. Výjimkou však nejsou ani nadnárodní společnosti a součásti různých mezinárodních holdingů.

Cílem bakalářské práce je provést analýzu efektivnosti vybrané průmyslové zóny ve statutárním městě Pardubice. Dílčím cílem je zjistit, zda lokalizování podnikatelé v analyzované průmyslové zóně přispívají k rozvoji daného regionu a jakým způsobem. K tomu je třeba zajistit dostatečné množství dat, ze kterých bude možné provést analýzy. I to patří mezi dílčí cíle.

Práce je rozdělena do několika základních částí. V první bude provedena rešerše dostupné literatury v oblasti nástrojů ekonomického rozvoje regionu se zaměřením na průmyslové zóny a (zainvestované) plochy k podnikání. Další část bude obsahovat charakteristiku vybrané průmyslové zóny, bude uveden přehled lokalizovaných podniků a provedena jejich deskripce a analýza. Poslední část bude obsahovat analýzu vybraných ukazatelů, kterými je možné charakterizovat průmyslovou zónu a její efektivní využití. Z dostupných údajů budou provedeny propočty efektivnosti. Závěrem bude provedeno vyhodnocení zjištěných závěrů.

1 Regionální politika a rozvoj

Pozornost ekonomů k problematice rozdílů v sociálně ekonomickém rozvoji jednotlivých regionů se ve větší míře začala obracet až v souvislosti s celosvětovou hospodářskou krizí 30. let a zejména po druhé světové válce. Tento zvýšený zájem o regionální problematiku byl vyvolán zkušeností, že předpoklad klasické ekonomické teorie o automatickém obnovování ekonomické rovnováhy, tedy i rovnováhy v rozvoji regionu není v praxi naplňován. To vedlo ekonomy ke zkoumání příčin těchto rozdílů a k hledání způsobů, jak tyto rozdíly zmenšit, k postupnému formování regionální politiky.

Současná prostorová ekonomie vymezuje zejména tyto příčiny meziregionálních rozdílů:

- přírodní podmínky;
- demografická situace;
- ekonomická struktura;
- relativně nízká mobilita pracovních sil;
- relativně nízká mobilita kapitálu;
- rigidita nákladů a cen;
- institucionální faktory, politická rozhodnutí, psychologické faktory.¹

1.1 Cíle regionální politiky a její předpoklady

Pojetí regionální politiky a regionálního rozvoje se neustále vyvíjí. Za posledních deset let mnohé země vyspělého světa a Evropské unie reformovaly její tradiční pojetí a zaměřily se podrobněji na definované cíle. Byly změněny i cílové segmenty – staly se jimi nově vytvořené regiony, mikroregiony a spádové oblasti spravované municipalitami.²

Hlavním cílem regionální politiky je snižování rozdílů mezi regiony. Mezi další cíle patří efektivní a vyvážený rozvoj všech částí republiky a aktivace jejich nedostatečně využívaného potenciálu, zejména pokud jde o hospodářský rozvoj a životní podmínky obyvatel, možnost pracovních příležitostí, zvyšování kvalifikace a vzdělávání, dostupnost nejdůležitějších služeb a

¹ ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 116s.

² STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009. 11s.

to při současném respektování místních zvláštností, přírodních hodnot území a požadavku tvorby a ochrany životního prostředí.³

K realizaci regionální politiky musí nositelé politiky zajistit splnění tří základních předpokladů:

- existence programu (strategií) regionálního rozvoje ve formě tzv. programových dokumentů, které specifikují priority, cíle a opatření k jejich dosažení;
- zajištění zdrojů na realizaci programu a strategií (finančních, technických a lidských);
- vytvoření institucionálního rámce pro přípravu programových dokumentů, realizaci programu a projektu.⁴

V souladu s výše uvedeným je patrné, že regionální politika má různé cíle, podle které budou koncipovány pravděpodobně i její definice.

1.2 Definice regionální politiky

Navzdory řadě definic pojmu regionální politika, dosud neexistuje žádná, která by byla všeobecně akceptována.

Jedna z definic říká, že regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů.⁵

Další definice chápe regionální politiku jako součást státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu ekonomických aktivit v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst. Na druhé straně regionální politika chápe opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.⁶

³ ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika*. Brno : Masarykova univerzita, 2002. 119s.

⁴ SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava : Repronis, 2003. 12 s.

⁵ VANHOVE, N., KLAASSEN, L., H. *Regional Policy: A European Approach*. Aveburg : Bookfield, 1987.

⁶ GOODALL, B. *Dictionary of Human Geography*. London : Penguin Group 1987.

Regionální politika je součástí hospodářské politiky, což představuje činnost státu zaměřenou na ovlivňování vývoje veřejných věcí bez ohledu na to, kdo ji uskutečňuje. Lze tudíž konstatovat, že hospodářská politika představuje specifické aktivity, které řeší meziregionální nerovnováhu a disproporce uvnitř regionu. Regionální politika je tedy cílevědomá činnost působení státní správy a samosprávy (na úrovni centrální regionální a lokální) na dynamiku a strukturu rozvoje regionů a na změny v podmínkách a struktuře prostorového uspořádání národního hospodářství. Je součástí makroekonomické hospodářské politiky státu a realizuje se v úzké součinnosti s odvětvovými politikami – strukturální a urbanistickou.⁷

Jiná definice uvádí, že regionální politika představuje všechny veřejné přímé i nepřímé intervence státu, regionu, obcí a měst, vedoucí k lepšímu prostorovému rozdělení ekonomických i mimoekonomických činností. Lze v ní vidět snahu korigovat určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů, jimiž je ekonomický růst a zlepšení sociálního rozdělení.⁸

Regionální politikou rozumíme ovlivňování hospodářských procesů v územních částech státu anebo většího ekonomického procesu prostřednictvím veřejného sektoru. Autor uvádí, že podle této definice je regionální politika identická s regionální hospodářskou politikou (oba uvedené pojmy jsou synonyma). Regionální politika se snaží ovlivňovat většinou rozvoj velkých hospodářských celků určitého státu, přesto však nejdůležitějšími účastníky jsou tradičně národní státy a příslušná resortní ministerstva.⁹

Jiná definice definuje regionální politiku jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.¹⁰

⁷ KERN, J. *Teoretická a metodologická báze regionální politiky*. Ostrava : VŠB-TUO 1998.

⁸ ADAMČÍK, S. *Regionální politika a management regionů, obcí a měst*. Ostrava : VŠB – ZUO, Fakulta ekonomická, 2000.

⁹ MAIER, G., TÖDTLING, F. *Regionální a urbanistická ekonomika 1: teória lokalizácie a priestorová struktúra*. Bratislava : Iura Edition, 1997.

¹⁰ ŽÁK, M. a kol. *Velká ekonomická encyklopedie. 2. rozšířené vydání*. Praha : Linde, 2002.

Aby byla regionální politika vykonávána účelně, správně a efektivně, musí dodržovat stanovené principy.

1.3 Výchozí principy regionální politiky

Mezi výchozí principy regionální politiky patří:

1. Princip koncentrace

Vychází z potřeby soustředit úsilí a prostředky na podporu rozvoje zejména těch regionů, které vykazují dlouhodobě nižší ekonomickou výkonnost a životní úroveň (regiony se soustředěnou podporou rozvoje ze strany státu).

2. Princip programování

Je založen na potřebě koncepčního přístupu při zajišťování rozvoje jednotlivých regionů včetně programové koordinace aktivit různých subjektů zainteresovaných na rozvoji daného území. Namísto jednotlivých podpor zaměřených na izolované projekty jsou podpory vázány na programy se stanoveným pevným časovým průběhem, s ohraničeným spektrem podpor, s vyhrazeným rámcem pro podíly účasti zadavatelů projektu a s pevně vyčleněným objemem prostředků.¹¹

3. Princip partnerství

Vychází z potřeby úzké spolupráce příslušných orgánů státní správy, samosprávy a dalších orgánů a organizací a to jak v úrovni horizontální (např. spolupráce obcí a regionu mezi sebou), tak i vertikální (např. spolupráce ministerstev s regiony, obcemi). Spolupráci je nutno zajišťovat od stádia přípravy programu až po realizaci akcí, vyhodnocování programu a kontroly plnění přijatých opatření.

4. Princip subsidiarity

Vychází z poznání, že především region a obce vědí, co jejich území nejvíce potřebuje; proto iniciativy řešení regionálních problémů musí vycházet především z této úrovně, centrum jejich roli nemůže suplovat a mělo by zasahovat až v momentu, kdy není možno řešení dosáhnout z nižší institucionální úrovně.

¹¹ SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava : Repronis, 2003. 56 s.

5. Princip doplňkovosti

Princip vychází ze zásady, že prostředky státu nejsou většinovým ale pouze doplňkovým zdrojem, který přispívá k podpoře aktivit vznikajících v regionu. Případné podpůrné prostředky nemohou vést např. obce k tomu, že sníží vlastní výdaje regionálně-strukturálního charakteru.¹²

Z literatury i z běžné praxe jasně vyplývá, že pojem regionální politika se prolíná s pojmem regionální rozvoj. Je tedy nutné definovat tento pojem.

1.4 Regionální rozvoj

Regionální rozvoj je představován komplexem procesů probíhajících v složitém systému regionu. Pro ovlivňování a řízení těchto procesů je nezbytný systémový přístup.¹³

Regionální rozvoj lze chápat jako aplikaci ekonomických procesů a zdrojů dostupných v regionu, jejichž výsledkem je udržitelný rozvoj a požadované ekonomické výsledky pro region, které splní očekávání podniků, rezidentů i nerezidentů.¹⁴

Pojmem regionální rozvoj se rozumí růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování popřípadě zmírňování regionálních disparit.¹⁵

1.4.1 Pojetí regionálního rozvoje

Regionální rozvoj lze chápat ve dvou základních přístupech a to praktickém a akademickém. Praktické pojetí¹⁶ regionálního rozvoje znamená vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného

¹² ŠILHÁNKOVÁ, V. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 36s.

¹³ SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava : Repronis, 2004

¹⁴ STIMSON, R. J., STOUG, R. R., FOBERTS, B. H. *Regional Economic Development*. New York : Springer, 2006

¹⁵ *Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky* [on-line]. [cit. 2010-03-23]. *Strategie regionálního rozvoje ČR*. Dostupné na WWW: <http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionálního-rozvoje-Ceske-republiky-pro>

¹⁶ Zpracováno podle WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMBORSKÝ, M., BLAŽEK, J. a kol. *Regionální rozvoj, východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha : Linde nakladatelství, 2006. 11 – 14 s.

území vznikajícího v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů. Důsledkem tohoto je zvýšení konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úroveň obyvatel, nebo například zlepšení stavu životního prostředí. Ukazatele, pomocí nichž lze hodnotit potenciál regionu jsou například: hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele, míra nezaměstnanosti, výše průměrné mzdy, vzdělanostní struktury, kvalita a dostupnost infrastruktury. Přírodně-geografický potenciál regionu se hodnotí pomocí ukazatelů jako je množství a kvalita nerostných surovin, znečištění ovzduší apod. Druhý přístup, akademický, chápe regionální rozvoj jako aplikaci nauk. Obzvláště ekonomie, geografie a sociologie řeší jevy, procesy a vztahy systematicky vymezeného prostoru, který je ovlivněn přírodně-geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném regionu. Toto pojetí regionálního rozvoje se často nazývá regionalistikou a je typické pro akademickou sféru. Důležitými faktory regionálního rozvoje jsou geografická poloha, image či atraktivita oblasti pro podnikatele a pro celou Českou republiku. Dále mezi hlavní faktory regionálního rozvoje patří lidské zdroje (trh práce, kvalifikační struktura), ekonomická struktura a stav životního prostředí.

K úspěšnému řešení regionálního rozvoje existuje mnoho různých přístupů a postupů. Základní tři přístupy¹⁷ ke zdárnému řešení regionálního rozvoje jsou regionální plánování, regionální strategie a SWOT analýza. Pomocí plánu se vyhodnotí situace, na jakém stupni rozvoje se správní jednotka nachází a kam by se chtěla posunout, konkrétní formu dostane plán zvolenou strategií. SWOT analýza určí silné a slabé stránky oblasti a její možnosti, příležitosti a hrozby.

Zájem o regionální politiku v současné době v České republice výrazně roste. Tato skutečnost je dána dvěma příčinami¹⁸, a to vnitřní a vnější. Mezi vnitřní lze zařadit výrazné regionální rozdíly v míře nezaměstnanosti či výši průměrných mezd. Mezi vnější patří především vstup do Evropské unie, která usiluje o realizaci moderní regionální politiky.

¹⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň : Aleš Čeněk,s.r.o., 2007. 174-177 s.

¹⁸ Zpracováno podle WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMBORSKÝ, M., BLAŽEK, J. a kol. *Regionální rozvoj, východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha : Linde nakladatelství, 2006. 11 – 14 s.

1.4.2 Hlavní aktéři regionálního rozvoje¹⁹

Na aktéry současného regionálního rozvoje lze nahlížet z několika pohledů. Jeden možný pohled je chápán podle zákona o podpoře regionálního rozvoje České republiky, kdy jsou hlavní aktéři spojováni s organizačními složkami státu. Mezi tyto složky patří:

- Zákonodárné složky státu (Poslanecká sněmovna a Senát)
- Výkonné složky státu (vláda, ústřední správní úřady a jimi zřízené organizace, dočasně okresní úřady)
- Orgány samosprávy (na krajské nebo obecní úrovni)
- Poradní a koordinační orgány (Národní programový a monitorovací výbor, Rady pro koordinaci regionálního rozvoje, Regionální řídicí a monitorovací výbory)
- Rozvojové agentury s celostátní nebo regionální působností (např. Agentura pro rozvoj podnikání, CzechInvest, CzechTrade, Česká centrála cestovního ruchu, jednotlivé regionální rozvojové agentury)
- Hospodářské a agrární komory, zájmová sdružení, zaměstnanecké a zaměstnavatelské organizace, agentury
- Instituce veřejného sektoru (školy, zdravotní a sociální zařízení, kulturní instituce aj.) nestátní neziskové organizace
- Subjekty soukromého sektoru

Toto členění se příliš nezabývá subjekty soukromého sektoru, které jsou nesmírně významné pro regionální rozvoj a zajištění principů partnerství.

Pro úspěšnou realizaci regionálního rozvoje je nesmírně důležitá co možná nejtěsnější spolupráce všech hlavních aktérů, a to jak ve fázi přípravné, tak i ve fázi implementační. Implementační fáze je velmi důležitá i pro zapojování soukromého sektoru do realizace.

Jiné pojetí chápe aktéry regionálního rozvoje jako velké skupiny obyvatel, které mají určitý cíl, jehož se snaží dosáhnout. Toto rozdělení je podstatně obecnější. Hlavní aktéry dělí do

¹⁹ Zpracováno podle ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika, 1. vydání*, Brno: Masarykova univerzita v Brně : 2004.

jednotlivých všeobecných skupin. Není zde příliš rozepsán veřejný sektor a tedy ani jednotlivé organizační složky státu. Zaměřuje se hlavně na rozdělení podle jednotlivých sektorů.

Jednotlivé rozdělení sektorů je následující:

a) Veřejná správa

Orgány veřejné správy působí v případě regionálního rozvoje (dle územní a hierarchické úrovně) v roli zadavatele, organizátora, prostředníka zájmů veřejnosti, koordinátora a realizátora regionálního rozvoje.

b) Soukromý sektor

Soukromý sektor je zastupován podnikatelskými subjekty, působí na poli regionálního rozvoje jako akcelerátor ekonomického růstu, zdroj ekonomické prosperity a zaměstnanosti.

c) Neziskový sektor

Neziskový sektor je zde zastoupen prostřednictvím nadací, obecně prospěšných společností, občanských sdružení, spolků působících zejména v oblastech zdravotních, sociálních, kulturních, společenských, obecně prospěšných a charitativních. Tyto organizace mají zajišťovat činnosti, které jsou pro podnikatele ze soukromého sektoru ekonomicky neefektivní, nebo je veřejný sektor nestačí, nebo nechce pokrýt.

V regionálním rozvoji působí neziskové organizace zejména v roli organizátorů občanského života, volnočasových, sportovních, kulturních a společenských aktivit. Nejvýznamnější jsou aktivity spojené s prací s mládeží.

d) Veřejnost

Veřejnost předkládá rozvojové náměty, vznáší připomínky, podílí se na regionálním rozvoji, a to využíváním prvků přímé demokracie.

Druhé rozdělení hlavních aktérů regionálního rozvoje zapojuje více do procesu rozvoje veřejnost. Při rozhodování o klíčových věcech, týkajících se rozvoje daného regionu, je všeobecný konsensus takřka nemožný.

1.5 Institucionální ukotvení podpory regionálního rozvoje ČR

Institucionální ukotvení podpory regionálního rozvoje ČR má mnoho podob.

1.5.1 Zákon o podpoře regionálního rozvoje

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů stanoví podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje, s tím související působnost správních úřadů, krajů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudružnosti.

V tomto zákoně je definováno několik základních pojmů. *Regionem* se rozumí územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona.

Strategie regionálního rozvoje je v tomto zákoně definována jako střednědobý dokument, na období 3 - 7 let, který formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje, poskytuje potřebná východiska a stanovuje rozvojové cíle a zásady pro vypracování regionálních programů rozvoje.

Státní programem regionálního rozvoje je střednědobý dokument, který stanoví zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo společně pro více podporovaných regionů.

Hospodářskou a sociální soudržností se rozumí opatření k vyrovnávání rozdílů mezi regiony v rámci Evropských společenství.

1.5.1.1 Oblasti podpory regionálního rozvoje

Mezi oblasti podpory regionálního rozvoje, které tento zákon vymezuje, patří:

- a) Rozvoj podnikání, s cílem zlepšení hospodářské struktury a vytváření nových nebo stabilizaci ohrožených pracovních míst,
- b) rozvoj lidských zdrojů a další opatření v oblasti trhu práce, například zvyšování kvalifikace, zabezpečování vzdělávání a rekvalifikací, zajišťování souladu dosaženého vzdělání a kvalifikace s potřebami trhu práce a hospodářského a sociálního rozvoje regionu,
- c) výzkum a technologický vývoj přispívající k celkovému rozvoji regionu se zřetelem na podporu zavádění nových technologií a inovací a posilování kapacit výzkumu a vývoje tam, kde je to pro rozvoj regionu nutné,
- d) rozvoj cestovního ruchu,
- e) zlepšování vybavení regionu infrastrukturou a zajištění dopravní obslužnosti,

- f) rozvoj tělovýchovných, sportovních a mládežnických aktivit a kultury včetně památkové péče, pokud vytváří nová pracovní místa,
- g) rozvoj občanské vybavenosti, včetně zařízení pro tělovýchovu, sport, mládež a aktivity občanů v jejich volném čase, rozvoj služeb s cílem uspokojování potřeb občanů v únosně dostupné vzdálenosti,
- h) rozvoj sociálních služeb,
- i) zajištění dostupnosti a zlepšování úrovně poskytování zdravotnických služeb,
- j) opatření k ochraně životního prostředí, omezování vlivů narušujících krajinu a udržení kulturní krajiny,
- k) vznik právnických osob a tvorbu programů v regionu sloužících k jeho celkovému rozvoji,
- l) provádění pozemkových úprav.

1.5.1.2 Podporované regiony

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (dále jen MMR) ve spolupráci s ostatními dotčenými ústředními správními úřady a kraji na základě průběžné analýzy hospodářského a sociálního rozvoje státu navrhuje vymezení regionů, jejichž rozvoj je třeba s ohledem na vyvážený rozvoj státu a vyrovnávání rozdílů mezi úrovněmi jeho jednotlivých územních celků podporovat. Za tím účelem vypracovává návrh strategie regionálního rozvoje.

MMR navrhuje vymezení těchto státem podporovaných regionů na:

- a) regiony se soustředěnou podporou státu, které se podle charakteru svého zaostávání člení na:
 1. *strukturálně postižené regiony*, ve kterých se soustřeďují negativní projevy strukturálních změn, dochází k útlumu odvětví a výrobních podniků a k růstu nezaměstnanosti. K jejich vymezení slouží ukazatele charakterizující zejména trh práce a rozvoj podnikání,
 2. *hospodářsky slabé regiony*, které na základě ukazatelů hospodářského a sociálního rozvoje vykazují podstatně nižší úroveň rozvoje, než je průměrná úroveň v České republice. K jejich vymezení slouží ukazatele charakterizující zejména trh práce, hospodářskou úroveň a strukturu a úroveň příjmů obcí a obyvatel,

3. *venkovské regiony*, které jsou charakterizovány nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství. K jejich vymezení slouží ukazatele charakterizující zejména vývoj počtu obyvatelstva, strukturu jeho zaměstnanosti a podíl obyvatelstva ve venkovských obcích;
- b) ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů, například pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony postižené živelními pohromami, regiony se silně narušeným či poškozeným životním prostředím, regiony s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělské výroby, regiony s vyšší průměrnou mírou nezaměstnanosti, než je průměrná úroveň v České republice.

1.5.2 Další právní předpisy a dokumenty strategického významu

Mezi další právní normy upravující regionální rozvoj patří zejména:

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,
- zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úradech a zákonem o hlavním městě Praze.

Mezi významné dokumenty strategického významu patří zejména:

- Strategie regionálního rozvoje ČR,
- Národní rozvojový plán,
- Regionální operační program.

1.5.2.1 Strategie regionálního rozvoje České republiky

Strategie regionálního²⁰ rozvoje České republiky (dále jen "SRR ČR") se pořizuje jako základní dokument politiky regionálního rozvoje podle § 5 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Tato Strategie regionálního rozvoje vytvořila základní rámec pro formování regionální politiky České republiky komplementární s regionální politikou Evropské unie.

²⁰ Zpracováno podle *Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky* [on-line]. [cit. 2010-03-23]. Strategie regionálního rozvoje ČR. Dostupné na WWW: <http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionálního-rozvoje-Ceske-republiky-pro>

Dokument je vypracován pro období let 2007 – 2013. Zpracovatelem je Ministerstvo pro místní rozvoj, odbor regionálního rozvoje.

Cílem strategie je formulování témat a aspektů významných pro podporu regionálního rozvoje a zahrnutí regionální dimenze do těchto politik tam, kde je to účelné a potřebné. Strategie regionálního rozvoje tak představuje strategickou orientaci pro budoucí programy regionálního rozvoje na centrální i regionální úrovni.

Ve Strategii nechybí přehled základních nástrojů regionálního rozvoje, mezi něž patří například vytváření podmínek pro dynamický hospodářský rozvoj regionů, zvyšování konkurenceschopnosti malého a středního podnikání, podpora inovačního podnikání a výzkumu v regionech, nebo například tvorba pracovních míst.

1.5.2.2 Národní rozvojový plán

Národní rozvojový plán²¹ ČR definuje strategii rozvoje České republiky pro období 2007 - 2013. V naší republice je základem programování na regionální úrovni. Jedná se v podstatě o rámcový dokument vymezující zaměření jednotlivých operačních programů.

Globálním cílem Národního rozvojového plánu v období 2007 – 2013 je přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU 25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.

V Národním rozvojovém plánu ČR 2007 – 2013 je obsaženo méně prioritních os než plánu pro předchozí programovací období, ale vznikly nové operační programy. Prioritní osy pro nynější období jsou následující:

- Posilování konkurenceschopnosti české ekonomiky;
- Rozvoj moderní a konkurenceschopné společnosti

²¹ *Fondy evropské unie* [on-line]. [cit. 2010-03-23]. Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013. Dostupné z WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8f1552fc-d149-4a99-9638-2903d6e7dcc3/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007%E2%80%942013>

- Životní prostředí a dostupnost;
- Vyvážený a harmonický rozvoj území ČR.

I v tomto dokumentu strategického významu pro regionální rozvoj České republiky je možné nalézt celou řadu nástrojů pro cílené ovlivňování rozvoje spravovaného území.

1.5.2.3 Regionální operační programy

Operační programy²² pokrývají několik tematických oblastí s cílem zvýšení konkurenceschopnosti regionů, urychlení jejich rozvoje a zvýšení atraktivity regionů pro investory. Veškeré regionální operační programy jsou zřizovány samostatně Regionální radou příslušného regionu soudržnosti. Bylo proto rozhodnuto, že pro nové plánovací období budou připravovat a implementovat decentralizovaně své vlastní regionální operační programy a ponesou odpovědnost za jejich realizaci. Obecně se tyto programy zaměřují na obdobná témata, která se týkají oblastí dopravní dostupnosti a obslužnosti, rozvoje území, regionálního rozvoje podnikání a rozvoje cestovního ruchu.

Pro období 2007 - 2013 je připraveno celkem 7 regionálních operačních programů (ROP) určených pro celé území České republiky s výjimkou Hlavního města Prahy.

- ROP NUTS II Severozápad
- ROP NUTS II Severovýchod
- ROP NUTS II Střední Čechy
- ROP NUTS II Jihozápad
- ROP NUTS II Jihovýchod
- ROP NUTS II Moravskoslezsko
- ROP NUTS II Střední Morava

Pomocí ROP v praxi dochází k zajištění finančních prostředků pro financování realizace nástrojů regionálního a ekonomického rozvoje v praxi.

²² Zpracováno podle *Fondy evropské unie* [online]. [cit. 2010-03-23]. Regionální operační programy. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>>.

2 Nástroje ekonomického rozvoje²³

K dosažení cílů regionálního rozvoje jsou využívány nástroje ekonomického rozvoje²⁴. Uplatňování různých nástrojů může vést ke vzniku silných „hnacích motorů“ i v jednotlivých regionech. K tomuto nežádoucímu stavu dochází převážně díky nestejně vyspělosti jednotlivých částí i regionů, k nadměrnému používání nástrojů regionálního rozvoje. Ve finále potom dochází k podstatnému dichotomnímu rozvoji spravovaného území. Dichotomní dopady nejsou vždy jen na škodu. Existují také stagnující či nevyspělá odvětví a také průmyslové aglomerace a konurbace. Důležitá je konečná spolupráce mezi použitím nástrojů, původních cílů a konečných výsledků. Z uvedeného vyplývá, že nástroje ekonomického rozvoje:

- je třeba používat s rozvahou a aplikovat nejvhodnější nástroje po podrobné analýze stavu a problémů spravovaného území,
- je vhodné je používat v souladu se strategickými a s územními plány daného území,
- není vhodné aplikovat je pouze na regiony zaostalé či hospodářsky nebo strukturálně postižené,
- mají pomoci dosáhnout cíle, a to za podmínky optimalizace (všeobecný konsenzus mezi veřejnými i soukromými zájmy).

Existují různá rozdělení a pojetí nástrojů regionální politiky. Ekonomické nástroje regionální politiky můžeme obecně rozdělit na:

- *přímé*, kdy stát vystupuje jako přímý účastník trhu nebo vydává konkrétní nařízení, která mají přímo dosáhnout splnění vybraného konkrétního cíle,
- *nepřímé*, kde stát vytváří obecné právní normy, které ale ovlivňují chování ekonomických subjektů tak, aby vedlo k naplnění zvoleného konkrétního cíle.²⁵

Podle charakteru se rozlišují ekonomické nástroje na:

- makroekonomické,

²³ Zpracováno podle STEJSKAL, J.; KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009.

²⁴ Ekonomický rozvoj – formování fyzických, lidských, sociálních a institucionálních zdrojů a využívání z nich plynoucích komparativních výhod k vytváření ekonomické základny fungující trvale a s přiměřenou mírou nezávislosti. Tento druh rozvoje lze charakterizovat různými ukazateli, např. příjmem obyvatele, daňovou výtěžností.

²⁵ ŠILHÁNKOVÁ, V. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 109 s.

- mikroekonomické.

2.1 Makroekonomické nástroje²⁶

Použití makroekonomických nástrojů je pro řešení regionálních problémů omezeno ostatními národohospodářskými cíli, jako je snižování míry inflace, vyrovnanost platební bilance, či udržitelnost přijatelné míry nezaměstnanosti. Mezi makroekonomické nástroje regionální politiky patří:

2.1.1 Fiskální politika

Jde o snahu vlády ovlivňovat hospodářství státním rozpočtem (resp. dalšími veřejnými rozpočty), a to zejména jeho velikostí a strukturou. Zahrnuje dvě, do určité míry oddělené strany, a to stranu výdajovou a příjmovou. V rámci fiskální politiky státu jde o přerozdělování finančních prostředků státu ve formě dotací a subvencí. Jedná se zejména o podporu slabých regionů ve formě sociálních výdajů a podpora v nezaměstnanosti, rekvalifikační programy a další sociální služby. Fiskální politika²⁷ je prostřednictvím státu realizována pomocí regionalizace daní a odvodů, snížení sazby daní v podporovaných regionech, či zadáváním přednostních státních zakázek firmám ze slabých regionů.

2.1.2 Monetární politika

Hlavní součástí monetární politiky je regulace množství peněz v ekonomice. Mezi nástroje patří zejména:

- *Operace na volném trhu*, kdy centrální banka nakupuje dluhopisy, případně devizy. Zavádí do oběhu další peníze nebo je naopak prodává, a tak peníze stahuje
- *Úvěrová politika*, kdy centrální banka mění své úrokové sazby, v důsledku čehož se mění množství úvěrů, které od ní komerční banky čerpají
- *Bankovní regulace a dohled*, kdy je zavedena povinná minimální míra rezerv.

²⁶ Zpracováno podle ŠILHÁNKOVÁ, V. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007. 109 - 110s.

²⁷ Zpracováno podle STEJSKAL, J.; KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009. 84s.

Monetární politika²⁸ je na regionální úrovni realizována především usnadněním přístupů k úvěrům ve vybraných regionech. Nástroje monetární politiky jsou v současnosti řešeny tržní nabídkou. Regiony, mikroregiony a municipality je využívají s ohledem na své možnosti a strategické záměry. Významnější pomoc státu je prováděna pouze v případě významných projektů, na nichž se stát podílí.

2.1.3 Protekcionismus

Jde o státní ovlivňování dovozů do regionů, prostřednictvím dovozních limitů a cel. Stát může uvalit dovozní limity na produkty, jejichž výroba je koncentrována v upadajících regionech. Dává tak příležitost podnikům k dosažení vyšší konkurenceschopnosti, pomocí zvyšování produktivity práce, snižování výrobních nákladů a zlepšováním kvality výrobků a služeb.

Se vstupem České republiky do Evropské unie a s vytvořením jednotné celní unie, velmi výrazně klesl význam cel. Uvedené nástroje „protekcionismu“ jsou tudíž již na území našeho státu méně významné. Objevuje se nově zvýhodňování určitých regionů v rámci společné zemědělské politiky EU, která se svým uplatňováním blíží zamýšlenému dopadu zmíněných protekcionistických nástrojů, a to včetně jejich regionálního dopadu.

2.2 Mikroekonomické nástroje²⁹

V případě mikroekonomických nástrojů jde většinou o cílené ovlivňování ekonomických subjektů při rozhodování o prostorové lokalizaci. Obvykle mají podobu určitých finančních částek, které jsou poskytovány účelově. Pokud tyto částky plynou ze státního rozpočtu, resp. rozpočtu účelových fondů, jedná se o konkretizaci fiskální politiky, tedy jeden z makroekonomických nástrojů. Částky jsou také uvolňovány z rozpočtů regionálních nebo lokálních. Cílem mikroekonomických nástrojů je obnovit rovnováhu na regionálním trhu práce tím, že dochází k ovlivňování práce nebo kapitálu. Podstatné je na těchto faktorech jejich zacílení

²⁸ Zpracováno podle STEJSKAL, J.; KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009. 85s.

²⁹ Zpracováno podle KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha : IFEC, 2001. 75 – 77s.

na obě strany tržních interakcí, a to nabídku a poptávku. Mezi tyto mikroekonomické nástroje regionální politiky patří:

2.2.1 Realokace pracovních sil

Nástroje podporující³⁰ prostorové přemístění pracovních sil se používaly především v počátečním období regionální politiky. Konkrétnímu použití určitých nástrojů by měla předcházet rozhodnutí, zda je vůbec účelné, žádoucí a efektivní podporovat migraci z upadajících regionů. S odlivem obyvatelstva souvisí vždy také hlubší deprese v rozvoji regionu. Aby se této situaci předcházelo, bývají nástroje zaměřeny zejména na přilákání kapitálu do problémového území, tvorbu nových pracovních příležitostí, a tím také na stabilizaci obyvatelstva v regionu.

Je-li z nějakého důvodu emigrace obyvatelstva z regionu nevyhnutelná, aplikované ekonomické nástroje ji podporují zejména uhrazením částečných nákladů. Mezi konkrétní nástroje realokace pracovních sil patří:

- úplná nebo částečná úhrada nákladů na stěhování, přepravu osob a majetku,
- výkup nemovitostí, díky neatraktivnosti regionu jsou ceny nemovitostí přechodně nízké a jsou pro municipality i pro obyvatelstvo výhodné
- podpora při nákupu nového domu či bytu³¹

Aplikace uvedených nástrojů do praxe není jednoduchý proces. Lidé se o emigraci nerozhodují nejen na základě ekonomických kalkulací, ale převážně podle hodnocení cílové lokality a doprovodné nabídky služeb, jako jsou zdravotnické, sociální, kulturní a jiné služby. Důležitou roli hraje i obecně známá image regionu. Ekonomická podpora poskytnutá formou dotace tedy nemusí být to nejdůležitější, a proto hrozí neefektivní vynaložení prostředků veřejných rozpočtů s nulovým nebo minimálním dopadem. V České republice nejsou tyto nástroje příliš využívány. V současnosti převládají nástroje určené na rekvalifikaci pracovníků a přilákání finančního kapitálu do problémových regionů.

³⁰ Zpracováno podle Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2007.

³¹ Zpracováno podle WOKOUN, R., MATES, P. (eds.) *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha : Linde, 2006.

2.2.2 Realokace kapitálu

Tyto nástroje mají sloužit převážně k tomu, aby do upadajících, nebo stagnujících regionů bylo přilákáno nové množství kapitálu. Při realokaci kapitálu není žádoucí, aby vznikala nová pracovní místa přímou podporou již lokalizovaných podniků a organizací nebo získání nových domácích a zahraničních investorů. V České republice je tento soubor nástrojů velice hojně užíván v praxi. Jedná se zejména o podporu přímých zahraničních investic, jako například systém investičních pobídek, různá daňová zvýhodnění a subvence. Mezi subvence patří především kapitálové subvence, subvence na pracovní sílu, subvence na hotovou produkci nebo subvence na dopravu. Tyto nástroje jsou nabízeny vládou ČR.

V regionálním kontextu nabízejí municipality menší, ale o to významnější pomoc formou nabídky průmyslových zón a ploch včetně infrastruktury, nemovitostí určených k podnikání a administrativními a institucionálními soubory nástrojů. Veškerá takováto formy podpory zásadním způsobem ovlivňuje podnik či organizaci a její strategická rozhodnutí o dalším vývoji. Z tohoto důvodu se nestačí orientovat pouze na získání pro region pozitivního lokalizačního rozhodnutí nového podniku v regionu, ale soustředit se také na nabídku souboru speciálních služeb následné péče o investory. Tato péče napomáhá zajistit dlouhodobou lokalizaci a předejít nežádoucí kolokaci investic. Nebo naopak umožňuje přirozenou kolokaci investice s cílem minimalizace, např. nákladů na pracovní sílu s tím, aby v regionu zůstala podstatná část podniku, která je zaměřena na vývoj nebo používání nových technologií a produkci inovací.

2.3 Různé pohledy na dělení nástrojů ekonomického rozvoje

Existují různé pohledy na dělení nástrojů ekonomického rozvoje.

2.3.1 Rozvojové ekonomické nástroje podle Evropské unie

Evropská unie³² používá různé ekonomické stimuly pobídkového charakteru a směřuje je hlavně do problémových oblastí. Každý strategický dokument EU definuje různé „balíky“ převážně finančních nástrojů pro podporu předmětné oblasti. EU stanovuje následující skupiny nástrojů:

³² Zpracováno podle STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009.

- *dotace na podporu pracovních sil* – obzvláště se zaměřením na vytvoření nových pracovních pozic;
- *daňové úlevy* – často ve formě daňové znatelnosti specifických nákladů;
- *finanční dotace* – ty se poskytují pouze do určitého procenta z celkových nákladů;
- *finanční výpomoci* – včetně zvýhodněných úroků

Dotace a finanční výpomoci patří mezi nejčastěji využívané formy podpory. Vzhledem k ochraně hospodářské soutěže v členských státech EU je nutné při poskytování finančních dotací a úlev dodržovat stanovené limity pro podpory, aby nedocházelo k narušování hospodářské soutěže.

2.3.2 Taxonomie ekonomických nástrojů podle Maiera a Tödtlinga

Ekonomické nástroje³³ rozvoje dělí podle druhu a síly vlivů do následujících skupin:

Informační opatření a poradenství

Tyto nástroje spadají k měkkým nástrojům a disponují dle autorů nejmenší intenzitou. V některých západních zemích jsou přesto velmi silně rozvinuty. V České republice jsou přijímány postupně a v různých intenzitách. Praktické formy nástrojů jsem následující:

- katalogy lokalizačních výhod v lokalitě či regionu;
- technologické poradenství – nabídka nových technologií a inovací;
- kooperační burzy;
- zprostředkování kontaktů;
- poradenství v oblasti navazování kooperačních vztahů;
- informace a poradenství o vzdělávání pracovních sil v regionu i mimo něj;
- informace o příhraniční spolupráci v příslušných regionech

Finanční nástroje

Tyto finanční nástroje mají mnoho druhů. Jejich dostupnost závisí na vyspělosti regionů daného státu. Jedná se zejména o:

- dotace a daňové výhody;
- levné úvěry a podporu uplatnění regionálního rizikového kapitálu;

³³ Zpracováno podle MAIER, G., TÖTLING, F. *Regionální a urbanistická ekonomika 2: regionální rozvoj a regionální politika*. Bratislava : Iura Edition, 1998.

- poskytování pozemků a jiných nemovitostí k podnikání;
- úlevy při dovozu nových technologií;
- prémie za nově otevřená pracovní místa;
- pomoc při vzniku nových malých a středních podniků a v prvních letech jejich fungování;
- dotace ke vzdělávacím aktivitám;
- migrační pomoc při podpoře regionální mobility.

Opatření ve výstavbě infrastruktury

Jsou uplatňovány zejména k zajištění kvalitního podnikatelského zázemí pro lokalizaci domácích, ale i zahraničních podnikatelů. Mají spíše selektivní charakter a jejich užitek nastává postupně v dlouhém časovém období. K jejich hodnocení nelze vycházet z běžných analýz posuzujících náklady a výhody k určitému okamžiku. Za nebezpečí těchto nástrojů se shledává odchod investora, tzv. kolokace investic. K výhodám výstavby podnikatelské, technologické a inovační infrastruktury patří jejich dlouhodobé užívání a především zvýšení atraktivity lokality či regionu.

Regulační a administrativní opatření

Tato opatření jsou považována za nejradikálnější. Bylo jich použito v Londýně a Paříži, kde jejich úkolem bylo zbrzdit jejich nadměrný rozvoj, který znehodnocoval životní prostředí a kvalitu života občanů.

2.3.3 Rozdělení ekonomických nástrojů podle Stejskala a Kovárnika

Tato taxonomie³⁴ dělí nástroje nejen na mikroekonomické a makroekonomické, ale také podle rozsahu aplikace na nástroje:

- *celostátně plošné* – uplatňované ústředními orgány veřejné správy;
- *regionální* – uplatňované plošně, podporované vládou;
- *místní* – nástroje místního ekonomického rozvoje.

Toto dělení předpokládá, že příslušné orgány veřejné správy na definovaných stupních mají k dispozici určitou sadu nástrojů a ty uplatňují. Tyto sady se vzájemně překrývají a je možné je dále rozdělit na nástroje s finančním a nefinančním základem.

³⁴ Zpracováno podle STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009.

2.3.4 Taxonomie rozvojových ekonomických nástrojů podle Wokouna

Ekonomické prostředky³⁵ k regionálnímu rozvoji dělí následujícím způsobem:

2.3.4.1 Nefinanční nástroje

Nefinančními nástroji jsou dle autora:

- *administrativní nástroje* – legislativní úpravy regionální politiky; zákazy; restriktivní a administrativní opatření;
- *institucionální nástroje* – instituce realizující opatření regionální politiky; projekty a programy (formulace, realizace); projekty a programy (využívání zdrojů EU)
- *věcné a jiné nefinanční zdroje* – poskytování (bezplatně) služeb zejména poradenského charakteru subjektům v regionu; propagace regionu a poradenství zahraničním investorů; vytváření a zpřístupňování zvláštních hospodářských zón ekonomických subjektům; ostatní nezmíněné nefinanční nástroje.

2.3.4.2 Finanční nástroje

Mezi finanční nástroje patří:

- *neinvestiční a investiční pobídky* – finanční transfery a nevratné dotace; granty; náhrady části vynaložených nákladů; úroková zvýhodnění; úvěry a půjčky; záruky za úvěry a půjčky;
- *kapitálové podílctví*;
- *daňová zvýhodnění* – daňové prázdliny; slevy na daních; slevy na sociálním a jiném zákonném pojištění;
- *rozpočtová zvýhodnění* – zvýhodnění v odvodech rozpočtových příjmů, mimořádné dotace rozpočtů.

³⁵ Zpracováno podle WOKOUN, R., MATES, P. (eds.). Management regionální politiky a reforma veřejné správy. Praha : Linde, 2006.

2.3.5 Rozdělení nástrojů regionálního rozvoje dle Světové banky

Z metodologie Světové banky³⁶ je zřejmé, že místní nebo regionální ekonomický rozvoj v evropských zemích lze ovlivňovat následujícími nástroji a přístupy:

- podporu místních podnikatelů s cílem zlepšení místního (regionálního) podnikatelského prostředí, resp. vytvořením vhodného investičního prostředí pro příchod nových investic v národním i mezinárodním měřítku;
- podporou již existujících lokalizovaných malých a středních podniků;
- podporou vzniku nových podniků na území lokality či regionu;
- investicemi do fyzické (hard) infrastruktury – vzdělávání pracáků, institucionální podpora systému cíleného a trvalého vzdělávání obyvatel;
- podporou růstu definovaných částí místní nebo regionální ekonomiky či odvětví;
- vytvořením ekonomického zaměření určitých částí měst, obcí na průmysl – inovační parky, technologická centra;
- podporou problémových oblastí a skupin obyvatel zejména z hospodářsky a strukturálně postižených lokalit a regionů.

³⁶ Zpracováno podle STEJSKAL, J. KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009.

3 Průmyslové zóny

Počátkem 21. století se začaly, důsledkem obchodů³⁷ na trhu s pozemky, ve Velké Británii a ve Spojených státech amerických objevovat průmyslové parky, které jsou považovány za předchůdce průmyslových zón. Většina pozemků byla dříve prodávána se zemědělským záměr. Aby majitele dosáhli vyššího zisku, byli ochotni prodávat je i k jiným účelům a zhodnotit je technickou infrastrukturou. Průmyslové zóny a parky se postupně staly stimulem ekonomického rozvoje území, ve kterém se vyskytovaly. V Evropě se vyvinuly díky restrukturalizaci průmyslové základny ve snaze stabilizovat problém s rostoucí nezaměstnaností.

Průmyslové parky se vyskytují ve dvou základních typech: a) tzv. klasické průmyslové zóny, kde investoři budují výrobní závody a b) vědeckotechnické parky, které slouží jako centra výzkumu. Průmyslové parky vznikají především z důvodu aktivní podpory vytváření nových pracovních pozic, a to nejen přímých. Podle odborných studií generuje jedna pracovní pozice vytvořená investorem v průmyslové výrobě vznik minimálně jednoho až dvou dalších pracovních příležitostí u dodavatelů, případně v navazující výrobě nebo ve službách. Přináší také efekt aktivizace soukromého podnikání, zvýšení životní úrovně a kupní síly obyvatelstva v regionu. Průmyslové zóny jsou, jak již bylo uvedeno, zcela běžným nástrojem vyspělých zemí pro přilákání domácích i zahraničních investorů. Česká republika v porovnání se západoevropskými státy, ale i se zeměmi střední a východní Evropy, v tomto ohledu dlouho zaostávala.

3.1 Základní charakteristika průmyslových zón

Průmyslovou zónou se rozumí ucelené souvislé území přibližně obdélníkového tvaru, vymezené v závazné části schváleného územního plánu velkého územního celku či schváleného územního plánu obce jako území současně zastavěné převážně objekty pro průmyslovou výrobu, obchod, služby nebo jako zastavitelné území vhodné převážně pro umístění průmyslové výroby, obchodu, služeb.

Nejedná-li se o průmyslovou zónu připravovanou pro vážného nebo významného investora, musí její výměra činit alespoň 10 ha, jedná-li se o projekt realizovaný v nezastavěném území, nebo alespoň 5 ha, jedná-li se o projekt realizovaný v zastavěném, ale nevyužívaném území.

³⁷ Zpracováno podle VITURKA, M., HALÁMEK, P. *Syntetické hodnocení nabídky průmyslových zón v ČR. In Rozvoj podnikání a profesní organizace podnikatelů*. Brno : ESF MU, 2002.

Za průmyslovou zónu se považuje též území, na kterém lze umisťovat objekty pro průmyslovou výrobu, obchod a služby na základě pravomocného rozhodnutí o umístění stavby. Průmyslovou zónou se rozumí také území určené pro vědeckotechnický park.³⁸

Za strategickou průmyslovou zónu je považována zóna o výměře minimálně 200 ha nebo o výměře nejméně 100 ha, kdy je zóna realizována v zastavěném, ale nevyužívaném území. Dále jsou to rovněž zóny připravované pro významného či vážného investora, který se zaváže k realizaci významné výše investice a s tím i k vytvoření určitého počtu pracovních míst.³⁹

Projekt výstavby, rozvoje nebo regenerace podnikatelské zóny⁴⁰ musí splňovat následující podmínky:

- velikost území podnikatelské zóny min. 5 ha;
- vlastnické právo žadatele o podporu, uživatele nemovitosti nebo státu k pozemkům podnikatelské zóny nejpozději při předložení žádosti o vydání rozhodnutí o poskytnutí dotace;
- Příjemce podpory nezpůsobil a není odpovědný za stav vyžadující regeneraci dle tohoto programu v souladu s principem znečišťovatel platí;
- podnikatelská zóna se nesmí nacházet v blízkosti staveb, jejichž stav bude po dokončení projektu bránit efektivnímu využití podnikatelské zóny nebo bude projekt negativně ovlivňovat z estetického či ekologického hlediska;
- příjemcem podpory je obec nebo kraj, jedná-li se o strategický projekt.⁴¹

³⁸ *Regionální informační servis* [online]. [cit. 2010-03-28]. Slovník pojmů. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/index.php?pid=225&kraj=-1&pishled=a>>.

³⁹ *CZECHINVEST* [online]. [cit. 2010-03-28]. Strategické projekty. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/str-projekty>>.

⁴⁰ *Podnikatelskou zónou* se rozumí ucelená zastavitelná plocha nebo zastavěné území, na které lze v souladu se schválenou územně plánovací dokumentací na základě pravomocného územního či jiného rozhodnutí dle zvláštního právního předpisu umisťovat podnikatelské objekty. Podnikatelskou zónou se rozumí také průmyslové zóny již podpořené v rámci Programu na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury, nebo v rámci programu Reality, Nemovitosti či Programu na podporu rozvoje průmyslových zón.

⁴¹ *CZECHINVEST*[on-line]. [cit. 2010-03-27]. Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury. Dostupné z WWW: <http://www.czechinvest.org/nppz>.

3.2 Institucionální podpora průmyslových zón

Příprava průmyslových zón probíhá vždy ve spolupráci Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, agentury CzechInvest a zástupci krajské a místní samosprávy. Předmětnou pro tuto práci bude regionální a místní samospráva v rámci Pardubického kraje a bývalého okresu Pardubice.

3.2.1 Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Ministerstvo průmyslu a obchodu je ústředním orgánem státní správy, jehož působnost je vymezena zákonem č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Ve své činnosti se řídí Ústavou a právními předpisy České republiky.⁴²

Ministerstvo průmyslu a obchodu je ústředním orgánem státní správy pro:

- průmyslovou politiku, energetickou politiku, obchodní politiku v kontextu jednotného trhu EU, proexportní politiku, tvorbu jednotné surovinové politiky a využívání nerostného bohatství;
- podporu podnikání a investování v oblasti zpracovatelského průmyslu i průmyslového výzkumu a vývoje, techniky a technologií včetně využití evropských fondů v této oblasti;
- vnitřní obchod a ochranu zájmů spotřebitelů v kontextu evropské spotřebitelské politiky;
- podporu malých a středních podniků, s výjimkou regionální podpory podnikání, a pro rozvoj živnostenského podnikání a využívání evropských fondů v této oblasti;
- technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví;
- elektronické komunikace a poštovní služby.

Ministerstvo průmyslu a obchodu je ústředním orgánem státní správy ve věcech komoditních burz s výjimkou věcí náležejících do působnosti ministerstva zemědělství.⁴³

Jedna z přímo řízených institucí Ministerstvem průmyslu a obchodu je Agentura na podporu podnikání a investic CzechInvest.

⁴² *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 1.2.2010 [cit. 2010-03-28]. Přehled povinně zveřejňovaných informací. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/cz/povinne-informace.html>>.

⁴³ *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 1.2.2010 [cit. 2010-03-28]. Působnost ministerstva. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument1926.html>>.

3.2.2 Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest

Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest⁴⁴ byla založena roku 1992. Je to státní příspěvková organizace, která spadá pod Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Posiluje konkurenceschopnost české ekonomiky prostřednictvím podpory malých a středních podnikatelů, podnikatelské infrastruktury, inovací a získávání přímých zahraničních investic z oblasti výroby, strategických služeb a technologických center. V posledních letech se díky vývojovým trendům zaměřuje více na projekty v oblasti výzkumu a vývoje, ale také na strategické služby. V rámci zjednodušení komunikace mezi státem, podnikateli a Evropskou unií CzechInvest zastřešuje celou oblast podpory podnikání ve zpracovatelském průmyslu, a to jak z prostředků EU, tak ze státního rozpočtu. CzechInvest dále propaguje Českou republiku v zahraničí jako lokalitu vhodnou pro umístování mobilních investic, je výhradní organizací, která smí nadřízeným orgánům předkládat žádosti o investiční pobídky, a podporuje české firmy, které mají zájem zapojit se do dodavatelských řetězců nadnárodních společností. Prostřednictvím svých služeb a rozvojových programů tak CzechInvest přispívá k rozvoji domácích firem, českých a zahraničních investorů i celkového podnikatelského prostředí.

3.2.2.1 Služby Agentury CzechInvest:

- informace o možnostech podpory pro malé a střední podnikatele
- implementace dotačních programů financovaných EU a státem
- formální poradenství k projektům
- správa databáze podnikatelských nemovitostí
- podpora subdodavatelů – správa databáze českých dodavatelských firem
- pomoc při realizaci investičních projektů
- zprostředkování státní investiční podpory
- AfterCare – služby pro zahraniční investory, kteří již působí v České republice, podpora při reinvesticích

⁴⁴ Zpracováno podle *CZECHINVEST* [online]. 2010 [cit. 2010-03-28]. O CzechInvestu. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>>.

3.2.2.2 Výsledky činnosti agentury CzechInvest v oblasti průmyslových zón

Agentura působí v České republice⁴⁵ v oblasti průmyslových zón již od roku 1998, kdy začala realizovat Program na podporu rozvoje průmyslových zón. Pro období 2006 - 2010 byl přijat nový Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury, díky kterému pokračuje podpora výstavby a rozvoje podnikatelských nemovitostí (převážně strategických průmyslových zón) a regenerace lokalit brownfieldů.

Od roku 1998 do roku 2009 bylo podpořeno 101 průmyslových zón, kde již investovalo přes 603 nových podniků, které zde vytvořily dohromady víc než 102 tisíc pracovních pozic. O úspěchu tohoto programu svědčí také skutečnost, že většina podpořených zón je již plně obsazena investory. Dle pravidelné statistiky obsazenosti zón podpořených ze státního rozpočtu jsou v průměru plochy obsazeny ze 72 %. Podpořené průmyslové zóny od roku 1998 jsou znázorněny ve schématu č. 1.

⁴⁵ Zpracováno podle *CZECHINVEST* [online]. [cit. 2010-03-28]. Průmyslové zóny. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/pz>>.

Schéma č. 1: Přehled podpořených průmyslových zón agenturou CzechInvest za období 1998 - 2009

Vysvětlivky: 1 Český Krumlov, 2 Prachatice, 3 Písek, 4 Blatná, 5 Domažlice, 6 Stod, 7 Plzeň (2)*, 8 Ostrov, 9 Podbořany (2)*, 10 Žatec (2)*, 11 Klášterec nad Ohří, 12 Chomutov, 13 Most, 14 Lovosice (2)*, 15 Přestanov, 16 Ústí nad Labem, 17 Rumburk, 18 Liberec, 19 Slaný, 20 Tuchlovice, 21 Kladno, 22 Unhošť, 23 Zdice, 24 Žebrák, 25 Zlatníky-Hodkovice, 26 Poříčany, 27 Zruč nad Sázavou, 28 Kutná Hora (3)*, 29 Kolín, 30 Velim, 31 Nymburk, 32 Mladá Boleslav, 33 Jičín (2)*, 34 Hořice, 35 Vrchlabí, 36 Trutnov, 37 Kvasiny, 38 Chrudim, 39 Svitavy, 40 Moravská Třebová, 41 Ždírec nad Doubravou, 42 Havlíčkův Brod, 43 Pelhřimov, 44 Kamenice nad Lipou, 45 Třebíč, 46 Velké Meziříčí, 47 Žďár nad Sázavou, 48 Bystřice nad Pernštejnem, 49 Blansko, 50 Brno (2)*, 51 Pohořelice, 52 Mikulov, 53 Velké Pavlovice, 54 Vyškov (2)*, 55 Brankovice, 56 Hodonín (2)*, 57 Staré Město, 58 Zlín, 59 Vsetín, 60 Holešov, 61 Valašské Meziříčí, 62 Hranice, 63 Velká Bystřice (2)*, 64 Olomouc (3)*, 65 Uničov, 66 Šumperk, 67 Mošnov, 68 Paskov, 69 Ostrava (2)*, 70 Frýdek - Místek (2)*, 71 Nošovice, 72 Třanovice, 73 Třinec, 74 Český Těšín, 75 Karviná, 76 Krnov

Zdroj: *CZECHINVEST* [online]. [cit. 2010-04-21]. Průmyslové zóny. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/pz>>.

3.2.3 Podpora regionálními institucemi

3.2.3.1 Pardubický kraj

V rámci Pardubického kraje se podporou v oblasti vzniku průmyslových zón zabývá samotný Pardubický kraj prostřednictvím příslušného odboru strategického rozvoje Krajského úřadu Pardubického kraje. Celá koncepce podpory a rozvoje podnikatelské infrastruktury vychází z Programu rozvoje kraje a případně také z Regionální inovační strategie Pardubického kraje.

Ze specifického cíle „Růst kvality podmínek pro podnikání“ vyplývá jasný strategický záměr kraje podporovat rozvoj infrastruktury, která má napomoci k rozvoji malého a středního podnikání a případně přilákání nových investorů do kraje. Konkrétně je to uvedeno v charakteristice Opatření, která obsahuje - rozvoj podnikatelského zázemí, vyhledávání investorů, příprava rozvojových území a revitalizace podnikatelských aktivit ve venkovském prostoru a problémových mikroregionech.

Další institucí, která se zabývá podporou podnikatelské infrastruktury je pardubickým krajem zřízená Regionální rozvojová agentura PK.

3.2.3.2 Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje

Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje⁴⁶ (dále RRA PK) byla založena v roce 1999 jako nevládní, nepolitické a nezávislé zájmové sdružení právnických osob. Mezi základní funkce agentury patří podpora celkového rozvoje Pardubického kraje. Úkolem RRA PK je zastupovat zájmy místní správy v regionálních institucích, koordinovat problémy spojené s rozvojem měst a obcí a spolupracovat s centrálními orgány státu a krajskou správou. Orientuje se hlavně na sféru rozvoje lidských zdrojů a vzdělávání, dopravní infrastruktury, životního prostředí, cestovního ruchu a obnovy kulturních památek. K dosažení těchto cílů RRA PK spolupracuje s orgány regionální správy, představiteli měst a obcí, Krajskou hospodářskou komorou Pardubického kraje a podnikatelskými subjekty, vzdělávacími institucemi v čele s Univerzitou Pardubice, Úřady práce, ČSÚ a ostatními významnými regionálními institucemi. Významná spolupráce je s Ministerstvem pro místní rozvoj, Centrem pro regionální rozvoj ČR, Českou centrálou

⁴⁶ Zpracováno podle *Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje* [online]. [cit. 2010-03-07]. Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje. Dostupné z WWW: <<http://www.rrapk.cz/>>.

cestovního ruchu, Euroregionem Glacensis a ostatními regionálními rozvojovými agenturami ČR. RRA PK je členem České asociace rozvojových agentur.⁴⁷

RRA PK poskytuje informační služby⁴⁸ pro organizace a instituce veřejného a soukromého sektoru. Poskytuje informace o rozvojových aktivitách kraje, měst a obcí. Informuje o nevyužívaných výrobních objektech a plochách vhodných k podnikání, o grantových programech vyhlašovaných Pardubickým krajem, nebo také o dotačních titulech ČR a EU. Podílí se na přípravě a administraci projektů financovaných z fondů EU a také poradenství v oblasti malého a středního podnikání. Dále také poskytuje odborné služby při řešení problémů rozvoje kraje a jeho koncepčního rozvoje.

Vedle institucionální podpory vzniku průmyslových zón je neméně důležitá také finanční podpora.

3.3 Finanční podpora - Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury

Výstavba průmyslových zón bylo od roku 1998 až do roku 2005 spravována v rámci programu Program na podporu rozvoje průmyslových zón Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. Na období 2006 – 2010 byl schválen nový Program na podporu podnikatelských nemovitostí.

Program na podporu Podnikatelských nemovitostí⁴⁹ a infrastruktury definuje pravidla a stanovuje podmínky pro poskytování podpory obcím, krajům nebo podnikatelským subjektům na projekty výstavby a regenerace nemovitostí pro podnikání, včetně příslušné infrastruktury. Finanční výpomoc je poskytována pomocí dotací, návratných finančních výpomocí a formou bezúplatných či zvýhodněných převodů státního majetku. Správcem programu je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, pověřenou agenturou je Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest. Program vede ke zrodu funkčního trhu nemovitostí pro podnikání, zkvalitnění podnikatelské infrastruktury a ke zdokonalování investičního a životního prostředí. Hlavním cílem je dosáhnout předpokladů a podmínek pro realizaci zejména strategických projektů v oblasti zpracovatelského

⁴⁷ *Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje* [online]. [cit. 2010-03-07]. Základní informace. Dostupné z WWW: <<http://www.rrapk.cz/o-agenture/zakladni-informace-o-agenture.htm>>.

⁴⁸ Zpracováno podle *Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje* [online]. [cit. 2010-03-24]. Činnost. Dostupné z WWW: <<http://www.rrapk.cz/o-agenture/cinnost.htm>>

⁴⁹ *CZECHINVEST*[on-line]. [cit. 2010-03-27]. Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury. Dostupné z WWW: <http://www.czechinvest.org/nppz>.

průmyslu, strategických služeb, technologických center a výzkumu. Má přinést nové pracovní pozice. Dalším úkolem je zvýšit konkurenceschopnost investičního prostředí, obzvláště v hospodářsky slabých či strukturálně postižených regionech. Program navázal a vznikl v roce 2005 na Program na podporu rozvoje průmyslových zón. Příjemcem této podpory může být obec, kraj, nebo podnikatel (fyzická i právnická osoba).

Program je zaměřena na tzv. *podnikatelské nemovitosti*, tedy pozemky nebo budovy včetně příslušné infrastruktury, které jsou určeny k podnikání (obvykle jsou tyto nemovitosti označovány jako podnikatelské zóny nebo objekty). Jde např. o výrobní haly nebo administrativní budovy včetně případných funkčně souvisejících objektů.

Podporu lze poskytnout pouze tzv. *uživateli nemovitosti*, kterým může být podnikatel (fyzická i právnická osoba) podnikající převážně v oboru zpracovatelského průmyslu nebo v oblasti strategických služeb a technologických center nebo právnická osoba působící převážně v oblasti výzkumu a vývoje.

Žadatel podpory může žádat o finanční podporu tzv. *strategických projektů*. Konkrétně jde o projekty, které splňující alespoň jednu z následujících podmínek:

- podnikatelská zóna o výměře nejméně 200 ha, resp. 100 ha v případě brownfieldu, označená za strategickou správcem programu na základě vyhledávací studie pořízené implementační agenturou, příp. na základě jiného dokumentu strategické povahy;
- podnikatelská nemovitost určená pro strategického investora;
- podnikatelská nemovitost označená za strategickou vládou ČR.

Realizace investiční infrastruktury probíhá na základě podkladu *projektu výstavby podnikatelské zóny* - projekt, jehož realizací dojde k zainvestování pozemků nebo ke zlepšení podmínek pro umístění stavby uživatele nemovitosti na území podnikatelské zóny, která není převážně obsazená, přičemž žadatel jako současný či budoucí vlastník pozemků podnikatelské zóny může očekávat určitý výnos z prodeje či pronájmu těchto pozemků. Jedná se tedy o komerční projekt (projekt, u kterého bude k datu podání žádosti o registraci určeno k převodu či pronájmu více než

25 % ploch podnikatelské nemovitosti a který bude příjemci podpory přímo přinášet určité výnosy).

V praxi je možné získat podporu i na jiné druhy projektů. Například na *projekt rozvoje podnikatelské zóny* – tedy projekt, jehož realizací dojde k zvýšení kvality převážně obsazené podnikatelské zóny. Jedná se tedy o nekomerční projekt. Nebo *projekt regenerace brownfieldu*, jehož realizací dojde k přeměně brownfieldu na podnikatelskou zónu nebo podnikatelský objekt.

Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury zahrnuje čtyři podprogramy:

- 1) Příprava a rozvoj podnikatelských zón
- 2) Regenerace nevyužívaných území - brownfieldů
- 3) Výstavba a rekonstrukce objektů
- 4) Marketing a management Podnikatelských nemovitostí

3.3.1 Příprava a rozvoj podnikatelských zón

Tento podprogram zajišťuje nabídku podnikatelských nemovitostí a infrastrukturu pro uživatele nemovitosti a jejich zkvalitnění. Cílem je stanovit jasné podmínky pro rozvoj projektů investiční výstavby v sektorech zpracovatelského průmyslu, strategických služeb, technologických center a výzkumu. Pomocí těchto postupů je vytvářena snaha o zesílení schopností České republiky vyrovnat se s konkurencí mezinárodního trhu přímých zahraničních investic. Podprogram vede k restrukturalizaci průmyslu v České republice zavedením moderních výrobních provozů s velkým exportním potenciálem. V neposlední řadě k vytvoření nových pracovních pozic.

V případě projektu rozvoje podnikatelské zóny (nekomerční projekt⁵⁰) a projektu vyhotovení projektové dokumentace je poskytována podpora ve výši:

- horní hranice regionální podpory dle regionální mapy podpory, tj. 40 % způsobilých výdajů⁵¹ (36 % způsobilých výdajů v případě NUTS II Jihozápad a v případě NUTS II Praha do 1. 1. 2009 10 % způsobilých výdajů) v případě, že je příjemcem podnikatelský subjekt, obec nebo kraj;

⁵⁰ Nekomerční projekt je projekt, u kterého nebude k datu podání žádosti o registraci více než 25 % ploch podnikatelské nemovitosti určeno k převodu či pronájmu.

⁵¹ Způsobilými výdaji se rozumí výdaje úplatného nabytí pozemků, výdaje na pořízení projektové dokumentace a výdaje na realizaci stavební části stavby.

- 80 % způsobilých výdajů v případě, že je příjemcem obec či kraj, pokud se jedná o výdaje na veřejnou infrastrukturu;
- až 100 % způsobilých výdajů, jedná-li se o projekt rozvoje strategické podnikatelské zóny. O výši podpory v tomto případě rozhoduje správce programu s ohledem na výši disponibilních prostředků státního rozpočtu.

3.3.2 Regenerace nevyužívaných území – brownfieldů⁵²

Záměrem je podílet se na průběhu restrukturalizace průmyslu v České republice a to substitucí starých výrobních provozů moderními typy výroby s nízkou surovinovou a energetickou závislostí, vysokou přidanou hodnotou a velkým exportním potenciálem. Mezi další cíle patří podpora rekultivace životního prostředí, odstranění ekologických škod a vznik předpokladů pro vytvoření nových pracovních příležitostí.

Podpora se poskytuje ve výši nákladové mezery⁵³, maximálně však ve výši:

- horní hranice regionální podpory dle regionální mapy podpory, tj. 40 % způsobilých výdajů (36 % způsobilých výdajů v případě NUTS II Jihozápad a v případě NUTS II Praha do 1. 1. 2009 10 % způsobilých výdajů) v případě, že je příjemcem podnikatelský subjekt, obec nebo kraj;
- 80 % způsobilých výdajů v případě, že je příjemcem obec či kraj, pokud se jedná o výdaje na veřejnou infrastrukturu;
- až 100 % způsobilých výdajů, jedná-li se o projekt regenerace strategické podnikatelské zóny. O výši podpory v tomto případě rozhoduje správce programu s ohledem na výši disponibilních prostředků státního rozpočtu a finanční sílu žadatele. Podporu ve výši 100 % způsobilých výdajů lze poskytnout pouze se souhlasem Ministerstva financí ČR.

⁵² Brownfield - nemovitost, která v současnosti není dostatečně efektivně využívána, je zanedbaná, představuje zátěž pro životní prostředí a kterou lze účelně využít pouze za podmínky její regenerace.

⁵³ Nákladovou mezerou (NM) se rozumí rozdíl mezi náklady na realizaci Projektu (NRP) a výnosy z jeho prodeje či pronájmu (VPP). Nákladová mezera se stanoví výpočtem: $NM = NRP - VPP$.

3.3.3 Výstavba a rekonstrukce objektů

Podprogram má za úkol podpořit výstavbu či rekonstrukci podnikatelských objektů pro strategické investory. Podpora se poskytuje ve výši:

- horní hranice regionální podpory dle regionální mapy podpory, tj. 40 % způsobilých výdajů (36 % způsobilých výdajů v případě NUTS II Jihozápad a v případě NUTS II Praha do 1. 1. 2009 10 % způsobilých výdajů) v případě, že je příjemcem podnikatelský subjekt, obec nebo kraj;
- 80 % způsobilých výdajů v případě, že je příjemcem obec či kraj, pokud se jedná o výdaje na veřejnou infrastrukturu;

3.3.4 Marketing a management podnikatelských nemovitostí

Tato podpora vede k zintenzivnění konkurenceschopnosti a obsazenosti podnikatelských parků, pomocí zavedení kvalifikačních a technických předpokladů pro zajištění profesionální správy. Podprogram pomáhá ke kvalitnějšímu zhodnocení prostředků státního rozpočtu na přípravu technické infrastruktury podnikatelských zón již vynaložených a současně k vytvoření podmínek pro správný výběr dalších lokalit již ve fázi přípravy investičního záměru tak, aby podnikatelské nemovitosti splňovaly náročné požadavky, které jsou na ně v prostředí mezinárodní konkurence kladeny.

Podpora je poskytována formou dotace v maximální výši 400 000 Kč, maximálně však do výše horní hranice regionální podpory dle regionální mapy podpory, tj. 40 % způsobilých výdajů (36 % způsobilých výdajů v případě NUTS II Jihozápad a v případě NUTS II Praha do 1. 1. 2009 10 % způsobilých výdajů) na úhradu účelně vynaložených nákladů spojených:

- s účastí na školení zajišťovaném určenou organizací,
- s pořízením technického vybavení,
- s pořízením programového vybavení,
- s přípravou a pořízením marketingových materiálů.

3.4 Legislativa upravující průmyslové zóny

Základní podmínkou⁵⁴ pro realizaci podnikatelské nemovitosti je soulad záměru s územním plánem (je-li vydán), územní rozhodnutí, kterým se povoluje a popř. se stanoví podmínky umístění stavby. Dále je třeba stavební povolení, které opravňuje k zahájení a provedení stavebních prací a stanoví požadavky na výstavbu, a kolaudační či jiná rozhodnutí opravňující k užívání stavby. Všechny tyto úkony jsou zahrnuty v zákonu č. 183/2006 Sb., stavební zákon. Vliv podnikatelského záměru na životní prostředí je upraven v zákonu č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (tzv. EIA) a v zákonu č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění. Mezi další důležité předpisy patří zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, který upravuje postup správních úřadů při jejich rozhodování a vydávání nejruznějších stanovisek a jiných právních aktů.

Další stavebně právní legislativa, která upravuje podnikatelské nemovitosti je vyhláška č. 369/2001 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace (bezbariérová vyhláška). Další právní předpisy lze vypočítat v těchto oblastech:

Legislativa v oblasti životního prostředí:

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí,
- zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění,
- zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech,
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách,
- zákon č. 86/2002 Sb., o ovzduší,
- zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu.

Veřejné zakázky:

- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách

Další související předpisy:

- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád,
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích,

⁵⁴Zpracováno podle CZECHINVEST [online]. [cit. 2010-03-23]. Legislativa. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/legislativa>>.

- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích,
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník,
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník,
- zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí,
- zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech práv do katastru nemovitostí

4 Městská průmyslová zóna Pardubice

V regionálním městě Pardubice⁵⁵ vznikl v roce 1995 záměr vybudovat novou průmyslovou zónu. Za tímto účelem byla zvolena lokalita, kde již fungovala bezcelní zóna a kde nebyla nesnáze se získáním pozemků. V první fázi jich bylo vykoupeno přibližně 50 hektarů, nyní se již průmyslová zóna rozléhá na 75 hektarech. V okamžiku, kdy byly potřebné pozemky vykoupeny, začalo město Pardubice a společnost CzechInvest tuto ve své době největší průmyslovou zónu v republice tzv. „greenfield“ nabízet zahraničním investorům.

V roce 1998 započalo město projektovat veškeré inženýrské sítě. Prvotní záměr byl takový, že se sítě vybudují až s příchodem prvního investora, dle jeho představ a požadavků. Tento postup se však vůbec neosvědčil. Významní investoři, kteří o novou průmyslovou zónu projevíli zájem, nakonec raději přesunuli své investice tam, kde již byly inženýrské sítě hotové. Z těchto důvodů se město v roce 1999 rozhodlo vybudovat veškeré inženýrské sítě předem. Tento úkol byl ale velmi náročný, odborníci museli přesně odhadnout jejich budoucí kapacity.

Hotové inženýrské sítě postavily město do mnohem lepší vyjednávací pozice. Prvním velkým investorem, který projevil konkrétní zájem, byla tchajwanská společnost Foxconn. Firma patří k jedněm z největších světových výrobců osobních počítačů, vyrábějící pro světově známé značky jako Compaq, IBM, Dell, Apple, HP. Nakonec se pro tuto společnost ukázalo jako nejekonomičtější a rychlejší zakoupit v Pardubicích areál zkrachovalé společnosti HTT TESLA, v jejichž výrobních halách zahájili v roce 2000 výrobu PC IMAC pro IBM a PC Compaq.

V současné době je průmyslová zóna obsazena z 73 % těmito podniky:

- Panasonic Automotive Systems Czech, s.r.o. (Japonsko)
- JTEKT Automotive Czech Republic, s.r.o. (Japonsko)
- KYB Manufacturing Czech, s.r.o. (Japonsko)
- Ronal CR, s.r.o. (Švýcarsko)
- TechnoPark Pardubice, k.s. (Česká republika)

⁵⁵ Zpracováno podle *Pardubice* [online]. 2007 [cit. 2010-03-30]. Městská průmyslová zóna - úvod. Dostupné z WWW: <<http://www.pardubice.eu/mesto/prumysl-a-obchod/mpz-uvod.html>>.

Rozložení těchto společností v Městské průmyslové zóně Pardubice znázorňuje Obrázek č.2.

Obrázek č. 2: Urbanistická studie Městské průmyslové zóny Pardubice

Zdroj: Magistrát města Pardubice

4.1 Charakteristika Městské průmyslové zóny Pardubice

Průmyslová zóna se rozléhá na západním okraji Pardubic přibližně 6 kilometrů od centra města. Leží v katastru obce Staré Čívce mezi státní silnicí I/2 vedoucí do Kolína a Prahy a železniční tratí č. 010 Praha – Pardubice, která je součástí mezinárodního vysokorychlostního koridoru Berlín – Praha - Vídeň.

Městská průmyslová zóna je zobrazena na leteckém snímku Obrázku č 3. Město Pardubice je v současné době vlastníkem všech 71 hektarů pozemků, které jsou vyznačeny modrou barvou a jeho územní plán počítá s možným rozšířením průmyslové zóny až na 120 hektarů, tyto pozemky jsou na obrázku vyznačeny červeně.

Obrázek č. 3: Letecký snímek Městské průmyslové zóny Pardubice

Zdroj: *Pardubice* [online]. [cit. 2010-04-11]. Městská průmyslová zóna - úvod. Dostupné z WWW: <www.pardubice.eu/mesto/prumysl-a-obchod/mpz-uvod.html>.

Lokalita je určena k lehké průmyslové výrobě, výrobním a strategickým službám či technologickým centrům. Vzhledem k průmyslové tradici města jsou podporována odvětví elektrotechnického, chemického i automobilového průmyslu. Těmto odvětvím odpovídá i struktura školství v Pardubicích. Sídlí zde střední a vyšší elektrotechnická škola. Univerzita Pardubice s chemicko-technologickým a dopravním zaměřením zřídila v roce 2001 nový Ústav informatiky, ke kterému v roce 2003 přibyl studijní program Elektrotechnika, což následně vedlo ke vzniku Fakulty elektroniky a informatiky.

Lokalizovaní podnikatelé v průmyslové zóně získávají nejen prostory ke svému podnikání, nýbrž i další výhody pramenící z blízkosti devadesáti tisícového krajského města. To totiž poskytuje rozsáhlé a kvalitní sociální, kulturní i sportovní zázemí. Na lokálním trhu práce je možné získat kvalifikovanou pracovní sílu, zejména v oblasti elektrotechnického, chemického a strojírenského

průmyslu. Kvalifikované pracovníky je možné získat také proto, že v Pardubicích sídlí Univerzita Pardubice s fakultami odborného technického zaměření (Fakulta chemicko-technologická, Dopravní fakulta Jana Pernera, Fakulta elektrotechniky a informatiky), dále pak Střední elektrotechnická škola, Střední potravinářská škola a další. Neméně důležitá je i přítomnost zahraničních vzdělávacích institucí British Centre, Aliance Francoise a Goethe Zentrum. Další z výhod pro budoucí investory je blízkost a snadná dostupnost mezinárodního letiště se smíšeným provozem, které se nachází pouhé 2 km od průmyslové zóny. Civilní část letiště spravuje společnost East Bohemian Airport, která již nyní odbavuje značné množství civilních, nákladních, ale i charterových letů. K výhodám města Pardubice patří také nabídka investičně kompletně připraveného území, dobrá dopravní dostupnost v blízkosti hlavního města s možností kombinace všech druhů dopravy, jako je silniční, železniční, letecká a plánovaná lodní.

Město Pardubice propaguje svou průmyslovou zónu investorům především prostřednictvím státní agentury pro zahraniční investice CzechInvest, která zde má i své regionální zastoupení. V roce 2002 byla pardubická zóna jako jediná oceněna touto agenturou za komplexní připravenost průmyslové zóny. Další ocenění získala v letech 2003, 2004, kdy obsadila 2. místa v kategorii Zóna s největším ekonomickým přínosem. Od roku 2003 se také může pyšnit certifikátem o akreditaci průmyslové zóny, rovněž od agentury CzechInvest. V roce 2007 obdržela 3. místo v soutěži Podnikatelská nemovitost roku za nemovitost s největším ekonomickým benefitem.

4.2 Charakteristika subjektů lokalizovaných v průmyslové zóně⁵⁶

Jako první se v průmyslové zóně úspěšně lokalizovala společnost Panasonic Automotive Systems Czech (dříve Matsushita Communication Czech), po ní následovaly další zahraniční společnosti. Posledním projektem bylo umístění TechnoParku Pardubice k.s.

4.2.1 Panasonic Automotive Systems Czech, s. r. o.

Tato korporace se již v roce 2000 zajímala o investici v městské průmyslové zóně. Město Pardubice bylo úspěšné při vyjednávání a v soutěži s dalšími průmyslovými zónami v Polsku, Maďarsku, Německu, ale i v České republice zvítězilo. V prosinci roku 2001 byla podepsána

⁵⁶ Zpracováno podle *Pardubice* [online]. [cit. 2010-03-31]. Městská průmyslová zóna - reference. Dostupné z WWW: <<http://www.pardubice.eu/mesto/prumysl-a-obchod/mpz-reference.html>>.

smlouva mezi společnostmi Panasonic a městem Pardubice o prodeji pozemků. Společnost Panasonic začala v polovině roku 2001 budovat výrobní závod na pozemcích o celkové výměře 14 ha, z toho plocha pro výrobní objekty činí 1,7346 ha. Výroba mobilních telefonů a autorádií pod značkou Panasonic pak byla realizována v dubnu roku 2002. Díky stagnaci na světovém trhu byla výroba mobilních aparátů v březnu roku 2006 nečekaně ukončena. Korporace přesunula orientace na výrobu automobilové elektroniky, jako jsou autorádia, navigační systémy, couvací kamery a další výrobky. Toto výrobní středisko se stalo jedinou evropskou výrobní základnou společnosti Panasonic Automotive Systems. V roce 2007 vzniklo v rámci továrny nové evropské vývojové centrum. Společnost se zavázala výhledově investovat do pozemků, stavby závodu, technologií atd. částku ve výši 3270 mil. Kč, doposud proinvestovala 1758 mil. Kč. V průmyslové zóně Pardubice korporace zřídila dosud 1208 pracovních míst. V roce 2001 zahájilo město Pardubice jednání s další japonskou společností JTEKT Automotive Czech Pardubice, s.r.o. (dříve Toyota Koki Automotive Czech Republic).

4.2.2 Jtekt Automotive Czech Pardubice s.r.o.

V květnu roku 2003 začala realizace výstavby výrobního areálu, která byla dokončena v únoru roku 2004. Společnost je vlastníkem pozemků o rozloze 10 ha, z čehož výrobní objekty tvoří 1,3534 ha. V roce 2005 zahájila v areálu Městské průmyslové zóny Pardubice sériovou výrobu. Globální společnost JTEKT Corporation vznikla fúzí společností Toyota Machine Works a Koyo Seiko. Tato fúze nejen znamená vznik sesterské společnosti z původního závodu Koyo v Plzni, ale především změnu orientace budoucího výrobního programu pro závod v Pardubicích. Hlavním výrobkem korporace jsou hliníkové komponenty elektrického posilovače řízení, které budou po finální montáži v sesterských evropských závodech JTEKTu dodávány společností TOYOTA, PSA a Nissan. Z hlediska výroby hliníkových komponent je výrobní areál v Pardubicích nevýznamnějším evropským závodem JTEKTu. Společnost doposud proinvestovala v areálu průmyslové zóny 1303 mil. Kč a vytvořila 400 zaměstnaneckých pozic.

4.2.3 Ronal CR, s.r.o.

Švýcarská společnost Ronal CR je další automobilovou firmou, která se v pardubické průmyslové zóně usídlila. Jednání začala probíhat v prosinci roku 2004. Společnost se orientuje

na výrobu, výzkum, vývoj a prodej komponentů pro osobní automobily, a to hliníkových kol. Jejimi výhradními klienty jsou výrobci renomovaných světoznámých značek Audi, Ford, Chrysler, Opel, Porsche, Saab, Škoda, Volkswagen a mnoho dalších. Společnost je vlastníkem 10,5 ha pozemku. Výstavba výrobního areálu odstartovala v prosinci roku 2004 a sériový provoz byl zahájen o dva roky později, tedy v roce 2006. Ronal CR, s.r.o. doposud v Pardubicích proinvestoval částku 2268 mil. Kč. a zaměstnává zde 411 osob.

4.2.4 Kyb Manufacturing Czech, s.r.o.

Třetí japonská společnost Kyb Manufacturing Czech začala jednat s městem Pardubice v září roku 2004. Do roku 2006 let vystavěla na pozemku o celkové rozloze 6 hektarů výrobní halu, která zabírá 1,2954 ha, pro drobné strojírenství. Korporace rovněž reprezentuje automobilový průmysl a stejně jako společnost JTEKT je hlavním dodavatel koncernu Toyota-Peugeot-Citroen, ale také Mitsubishi Corporation. Od roku 2006 vyrábí v Pardubicích tlumiče pro osobní automobily. Doposud se zde proinvestovaná částka vyšplhala na 990 mil. Kč. Společnost Kyb Manufacturing Czech vytvořila v pardubické zóně již 305 pracovních míst, i když odhadovaný celkový počet vytvořených míst byl pouze 120.

4.2.5 TechnoPark Pardubice, k.s.

K nejnovějším investicím v areálu průmyslové zóny patří vědecko-technologický park, tzv. TechnoPark Pardubice. Tento PPP projekt (Public Private Partnership) je realizován pod záštitou veřejného sektoru v podání Univerzity Pardubice a Krajského úřadu a soukromého sektoru, který reprezentuje společnost Free Zone. Vědecko-technologický park se stal centrem strategických služeb, vývoje a výzkumu se zaměřením na elektrotechnický, chemický, automobilový průmysl, informační technologie a softwarové aplikace. Výstavba administrativních budov byla zahájena v říjnu 2007. Společnost je vlastníkem pozemků o celkové rozloze 5,5 ha, z čehož plocha zastavěná výrobními objekty tvoří 0,5750 ha. Výhledově zde chce společnost investovat finanční obnos ve výši 750 mil. Kč, dosud je výše proinvestované částky 438,5 mil. Kč. TechnoPark Pardubice dosud vytvořil 51 pracovních pozic

4.3 Rekapitulace údajů pro ekonomickou analýzu

Název firmy (investora), která již v průmyslové zóně investovala	Obor podnikání	Plocha pozemků průmyslové zóny ve vlastnictví investora (ha)	Z toho plocha zastavěná výrobními objekty (ha)	Výše investice ze strany investora (mil. Kč)	Počet dosud vytvořených pracovních míst	Datum zahájení investování (měsíc/rok)
Panasonic Automotive System Czech, s.r.o.	Výroba autorádií; navigačních systémů	14	1,7346	1544	1208	03/01
JTEKT Automotive Czech Republic, s.r.o.	Výroba automobilových komponentů	10	1,3534	1303	400	05/03
Kyb Manufacturing Czech, s.r.o.	Výroba automobilových komponentů	6	1,2954	990	305	09/04
RONAL CR,s.r.o.	Výroba automobilových komponentů	11	3,1632	2268	411	12/04
TechnoPark Pardubice, k.s.	Činnosti v oblasti nemovitostí/development; výzkum a vývoj	5	0,5750	438,5	51	03/05

Zdroj: vlastní zpracování

5 Analýza Městské průmyslové zóny Pardubice

Aby mohla tato průmyslová zóna vzniknout, muselo město Pardubice vynaložit nemalé finanční prostředky. Nejprve v roce 1998 vykoupilo pozemky o celkové rozloze 75 ha. Z důvodu zatraktivnění zóny pro investory zainventovalo město celý tento areál. Zájemcům je k dispozici:

- napojení na elektřinu 220 V/50 Hz,
- plyn – 5000 m³/h,
- pitnou vodu – 25 l/s, užitkovou vodu
- a komunikační kabel s možností připojení až 100 digitálních linek.

Do průmyslové zóny je také přivedena příjezdová komunikace, cyklistická stezka, chodníky i městská hromadná doprava. Je zde vybudováno veřejné osvětlení či protipovodňová ochrana. Celkové náklady na vykoupení pozemků o rozloze 75 ha činily 137 mil. Kč. Částka vynaložená na zainvestování areálu se vyšplhala na 217 mil. Kč. Celkové náklady na vybudování Městské průmyslové zóny Pardubice jsou tedy 354 mil. Kč. Příprava zóny byla ukončena v roce 2000.

Již v roce uvedení do používání se o průmyslovou zónu se začali zajímat investoři. Jako první projevila zájem firma Panasonic Automotive System Czech, s.r.o., která nakoupila pozemky v přepočtu za 300 Kč za m². Ceny pozemků se dále vyvíjely a byly nabízeny v rozmezí od 300 – 650 Kč za m². Město Pardubice prodalo jednotlivým firmám v městské průmyslové zóně pozemky o celkové výměře 46 ha a obdrželo za ně částku 187 mil. Kč.

Na vybudování, rozvoj a postupné rozšíření této průmyslové zóny obdrželo město Pardubice řadu dotací ze Státního rozpočtu České republiky i Evropské unie. V roce 1999 byla městu přidělena první dotace ze Státního rozpočtu České republiky, konkrétně z Ministerstva financí ČR, prostřednictvím programu Výstavba a technická obnova inženýrských sítí průmyslových zón. Podpora byla přijata ve výši 22,5 mil. Kč. V roce 2000 město obdrželo dotaci 18,5 mil Kč z Ministerstva průmyslu a obchodu ČR prostřednictvím Programu na podporu rozvoje průmyslových zón. V roce 2001 a 2003 obdrželo město dotace v hodnotě 25,6 mil. Kč a 11,5 mil. Kč ze Státního rozpočtu ČR, skrze Ministerstvo průmyslu a obchodu, které spravovalo Program na podporu rozvoje průmyslových zón. Od Evropské Unie dostalo město Pardubice dotaci v roce 2007. Ze strukturálních fondů obdrželo prostřednictvím Operačního programu průmysl a

podnikání dotace ve výši 16,7 mil. Kč. Celkově tedy město obdrželo dotace ve výši 94,8 mil. Kč. Přehled a výše jednotlivých dotací je uveden v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Dotace investované do průmyslové zóny (v mil. Kč)

Roky poskytnutí dotace	Státní rozpočet ČR	Rozpočet EU
1999	22,5	x
2000	18,5	x
2001	25,6	x
2002	11,5	x
2007	x	16,7
Celkem	78,1	16,7

Zdroj: vlastní zpracování

Celkem bylo do průmyslové zóny vloženo 94,7 mil. Kč z veřejných rozpočtů ČR a EU. K této částce je nezbytné připočítat ještě náklady na vybudování průmyslové zóny - 354 mil. Kč. Pro další analýzy je však tuto částku třeba upravit o výnosy v částce 187 mil. Kč, které město obdrželo z prodeje pozemků (vyjde, že náklady na vybudování průmyslové zóny činí 167 mil. Kč).

Samotné statutární město Pardubice vložilo do výstavby zóny částku 72,2 mil. Kč. Tato částka vyjadřuje nevratnou finanční zátěž města Pardubice na vybudování Městské průmyslové zóny Pardubice. Pro větší přehlednost jsou tyto údaje vyjádřeny v následující tabulce.

Tabulka č 2: Prostředky města Pardubice vložené do průmyslové zóny (v mil. Kč)

Sledované veličiny	Finanční částky vyjádřené
Náklady na vybudování průmyslové zóny	354
- výnos z prodeje pozemků průmyslové zóny	-187
Náklady na vybudování PZ po odečtení výnosů z prodeje pozemků PZ	167
- poskytnuté dotace ze Státního rozpočtu ČR	-78,1
Celkové náklady na vybudování PZ po odečtení dotací ze Státního rozpočtu ČR	88,9
- poskytnuté dotace z Evropské unie	-16,7
Celkové náklady na vybudování PZ po odečtení dotací z Evropské unie	72,2

Zdroj: vlastní zpracování

Investoři v Městské průmyslové zóně doposud proinvestovali částku 6 543,5 mil. Kč a vytvořili zde 2 375 zaměstnaneckých pozic. Z uvedených informací lze provést výpočet, kolik peněz z veřejných rozpočtů bylo třeba poskytnout na 1 mil. Kč soukromých investic. Výpočet je vyjádřen v následující tabulce.

Tabulka č. 3: Investice veřejných investorů v průmyslové zóně (v mil. Kč)

Veřejný investor	Částka vyjádřená v mil. Kč	Investice veřejného sektoru celkem	Investice soukromých firem celkem	Výše soukromých investic připadajících na 1 mil. veřejných Kč
St. město Pardubice	167	261,8	6 543,5	24,994
Státního rozpočtu ČR	78,1			
Investice z Evropské unie	16,7			

Zdroj: vlastní zpracování

V následující tabulce jsou hodnoty z tabulky 1 - 3 přepočítány na 1 ha.

Tabulka č. 4 : Hodnoty vyjádřené na 1ha

Indikátory	Částka vyjádřená v mil. Kč / 1 ha
Náklady na vybudování průmyslové zóny	4,72
Náklady na vybudování průmyslové zóny po odečtení výnosu z prodeje pozemků	2,23
Přijaté dotace ze Státního rozpočtu ČR	1,04
Přijaté dotace z Evropské unie	0,22
Vytvořená pracovní místa	31,67
Investice firem	87,25

Zdroj: vlastní zpracování

5.1 Zhodnocení efektivity

Efektivnost průmyslové zóny je možné počítat z různých veličin, například podle počtu vytvořených pracovních míst, přidané hodnoty, tržeb lokalizovaných podniků atd. Vzhledem k podnikatelskému zaměření investorů v této průmyslové zóně je nejuvhodnější ji hodnotit podle počtu vytvořených pracovních míst.

Efektivnost průmyslové zóny bez poskytnutých dotací ze Státního rozpočtu ČR a Evropské unie

Tento ukazatel udává, kolik finančních prostředků muselo město Pardubice vynaložit na vytvoření jednoho pracovního místa v průmyslové zóně bez přijatých dotací.

Tabulka č. 5: Efektivnost průmyslové zóny bez poskytnutých dotací

Investice města Pardubice v mil. Kč	Počet vytvořených pracovních míst v průmyslové zóně	Náklady na vytvoření jednoho pracovního místa v Kč
167	2375	70 315,79

Zdroj: vlastní zpracování

Efektivnost průmyslové zóny s poskytnutými dotacemi ze Státního rozpočtu ČR

Tento výpočet vyjadřuje, jakou finanční zátěž muselo město vynaložit na vytvoření jednoho pracovního místa s poskytnutými dotacemi ze Státního rozpočtu ČR.

Tabulka č. 6: Efektivnost průmyslové zóny s poskytnutými dotacemi ze SR ČR

Investice města Pardubice mínus dotace ze státního rozpočtu ČR v mil. Kč	Počet vytvořených pracovních míst v průmyslové zóně	Náklady na vytvoření jednoho pracovního místa v Kč
88,9	2375	37 431,58

Zdroj: vlastní zpracování

Efektivnost průmyslové zóny s poskytnutými dotacemi z Evropské unie

Tato efektivnost udává, kolik finančních prostředků muselo město Pardubice vynaložit na vytvoření jednoho pracovního místa v průmyslové zóně po odečtení dotace z Evropské unie.

Tabulka č. 7: Efektivnost průmyslové zóny s poskytnutými dotacemi z EU

Investice města Pardubice bez dotace z Evropské unie v mil. Kč	Počet vytvořených pracovních míst v průmyslové zóně	Náklady na vytvoření jednoho pracovního místa v Kč
150,3	2375	63 284,21

Zdroj: vlastní zpracování

Efektivnost průmyslové zóny s poskytnutými dotacemi ze Státního rozpočtu ČR a Evropské unie

Pomocí tohoto výpočtu je vyjádřeno, kolik muselo město Pardubice investovat ze svého rozpočtu na vytvoření jedné zaměstnanecké pozice.

Tabulka č. 8: Efektivnost průmyslové zóny s poskytnutými dotacemi ze SR ČR a EU

Investice města Pardubice bez dotace ze Státního rozpočtu ČR a Evropské unie v mil. Kč	Počet vytvořených pracovních míst v průmyslové zóně	Náklady na vytvoření jednoho pracovního místa v Kč
72,2	2375	30 400

Zdroj: vlastní zpracování

Efektivnost průmyslové zóny vyjádřená z prostředků veřejných rozpočtů

Tento výpočet nám udává, jakou finanční částku z veřejných rozpočtů stálo vytvoření jednoho pracovního místa v průmyslové zóně.

Tabulka č. 9: Efektivnost průmyslové zóny vyjádřená z prostředků veřejných rozpočtů

Investice města Pardubice plus dotace ze Státního rozpočtu ČR a Evropské unie v mil. Kč	Počet vytvořených pracovních míst v průmyslové zóně	Náklady na vytvoření jednoho pracovního místa v Kč
261,8	2375	110 232

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Rekapitulace výsledků analýzy

Z uvedených výpočtů vyplývá, že náklady města Pardubic na vytvoření jednoho pracovního místa ve vybrané průmyslové zóně bez přijatých dotací ze Státního rozpočtu ČR a Evropské unie činí 70 315,79 Kč. S přijatými dotacemi ze Státního rozpočtu ČR se částka sníží na 37 431,58 Kč. Pokud se tato suma sníží o dotace přidělené z Evropské unie, finanční zatížení města Pardubic na vybudování jedné pracovní pozice v průmyslové zóně je pouhých 30 400 Kč. Nejdůležitější je však údaj, který vyjadřuje, kolik stálo vytvoření jednoho pracovního místa v Městské průmyslové zóně Pardubice z veřejných prostředků. Tato finanční částka je 110 232 Kč. Agentura CzechInvest uvádí, že náklady státu na vytvoření jedné pracovní pozice jsou průměrně 1,5 mil. Kč. Vzhledem k těmto údajům je finanční zátěž veřejného sektoru na vytvoření jednoho pracovního místa ve vybrané průmyslové zóně minimální. Městská průmyslová zóna Pardubice je vysoce efektivní a v porovnání s ostatními zónami ukázková.

Závěr

Jedním z hlavních důvodů vybudování průmyslových zón je aktivně podporovat vytváření nových pracovních příležitostí a snižovat tak nezaměstnanost. Díky synergickým efektům zřízením jednoho přímého pracovního místa v průmyslové zóně je možné předpokládat vznik jednoho až dvou nových pracovních míst u subdodavatelů či jiných zainteresovaných subjektů. Aby k těmto efektům docházelo, je třeba zajistit co možná největší obsazenost zón domácími a také zahraničními investory. Průmyslových zón je v současné době v ČR již mnoho (103) a nabídka začíná převyšovat poptávku investorů. To samozřejmě přináší pro investory možnost mnohem většího výběru a tím rostou i jejich požadavky na výši výkupní ceny pozemků; zabezpečení inženýrských sítí, infrastruktury, servisu, služeb a podobně. Jednotlivé státy a města mezi sebou soutěží o přízeň potencionálních zájemců.

Statutární město Pardubice je město s dlouhou průmyslovou tradicí a s výhodnou geografickou polohou. Městská průmyslová zóna Pardubice byla nejprve nabízena bez vybudovaných inženýrských sítí. Investoři však o zónu v tomto stavu neměli zájem. Po dobudování inženýrských sítí a infrastruktury se situace změnila a do průmyslové zóny začali postupně přicházet první investoři. Dnes je zóna obsazena pěti firmami a její obsazenost dosahuje 73 %. Město Pardubice láká investory zejména na nízkou výkupní cenu pozemků, které jsou prodávány pod tržní cenou a poskytnutí kvalitních provozních služeb souvisejících se zabydlením a uvedením firmy do provozu. Město doposud prodalo 46 ha pozemků průmyslové zóny dohromady za 187 mil. Kč, čímž snížilo celkové náklady na vybudování a zainvestování areálu na 167 mil. Kč z celkových 354 mil. Kč. Korporace zde vytvořily 2375 pracovních míst a proinvestovaly částku 6543,5 mil. Kč. Z výše uvedených údajů lze vypočítat, že na 1 mil. Kč. investovaný veřejným sektorem, soukromý sektor investuje částku 25 mil. Kč.

Efektivnost průmyslových zón se dá počítat z různých údajů, například podle počtu vytvořených pracovních míst, přidané hodnoty, výše investic firem v průmyslové zóně a podobně. Vzhledem k podnikatelskému zaměření investorů v Městské průmyslové zóně Pardubice je nejvýhodnější používat k výpočtu údaje o počtu vytvořených zaměstnaneckých pozic. Pokud se spočítá efektivnost průmyslové zóny bez dotací ze státního rozpočtu a Evropské unie, stálo město Pardubice vytvoření jednoho pracovního místa 70 315 Kč. Pokud se od pořizovací ceny odečte dotace ze Státního rozpočtu ČR, jedna pracovní pozice vyšla na 37 431 Kč. Když se od

pořizovací ceny odečte ještě datace z Evropské unie, kterou město obdrželo v roce 2007, statutární město Pardubice pořídilo jedno nové pracovní místo pouze za 30 400 Kč. Nejdůležitější je ale ukazatel, který ukazuje, kolik stálo vytvoření jednoho nového pracovního místa po sečtení všech investovaných finančních prostředků z veřejných rozpočtů. Po sečtení těchto částek a vydělení počtem nově vytvořených pracovních míst v průmyslové zóně vyjde částka, která říká, že jedna nově vytvořená pracovní pozice stojí ve vybrané průmyslové zóně pouze 110 232 Kč. Vzhledem k tomu, že náklady státu na vytvoření jednoho pracovního místa, jak uvádí agentura CzechInvest, jsou průměrně 1,5 mil. Kč, je vybraná průmyslová zóna vysoce efektivní. Z výše uvedených údajů je patrné, že Městská průmyslová zóna Pardubice funguje velice efektivně. S porovnáním s ostatními průmyslovými zónami by se dalo říci, že je vzorová.

Seznam použité literatury

Literární zdroje

- 1) ADAMČÍK, S. *Regionální politika a management regionů, obcí a měst*. Ostrava : VŠB – ZUO, Fakulta ekonomická, 2000.
- 2) GOODALL, B. *Dictionary od Human Geography*. London : Penguin Group, 1987.
- 3) KERN, J. *Teoretická a metodologická báze regionální politiky*. Ostrava : VŠB-TUO, 1998.
- 4) KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Praha : IFEC, 2001.
- 5) KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2007.
- 6) MAIER, G., TÖDTLING, F. *Regionální a urbanistická ekonomika I: teória lokalizácie a priestorová struktura*. Bratislava : Iura Edition, 1997.
- 7) SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava : Repronis, 2003.
- 8) SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava : Repronis, 2004.
- 9) STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha : Portál, 2009.
- 10) STIMSON, R. J., STOUG, R. R., FOBERTS, B. H. *Regional Economic Development*. New York : Springer, 2006.
- 11) ŠILHÁNKOVÁ, V. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2007.
- 12) VANHOVE, N., KLAASSEN, L., H. *Regional Policy: A European Approach*. Aveburg : Bookfield, 1987.
- 13) VITURKA, M., HALÁMEK, P. *Syntetické hodnocení nabídky průmyslových zón v ČR. In Rozvoj podnikání a profesní organizace podnikatelů*. Brno : ESF MU, 2002.

- 14) WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J., DAMBORSKÝ, M., BLAŽEK, J. a kol. *Regionální rozvoj, východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha : Linde nakladatelství, 2006.
- 15) WOKOUN, R., MATES, P. (eds.) *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha : Linde, 2006
- 16) ŽÁK, M. a kol. *Velká ekonomická encyklopedie. 2. rozšířené vydání*. Praha : Linde, 2002.
- 17) ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika*. Brno : Masarykova univerzita, 2002.
- 18) ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika, 1. vydání*, Brno: Masarykova univerzita v Brně : 2004.

Internetové zdroje

- 19) *CZECHINVEST* [online]. [cit. 2010-03-23]. Legislativa. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/legislativa>>.
- 20) *CZECHINVEST* [online]. [cit. 2010-03-28]. O CzechInvestu. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/o-czechinvestu>>.
- 21) *CZECHINVEST* [on-line]. [cit. 2010-03-27]. Program na podporu podnikatelských nemovitostí a infrastruktury. Dostupné z WWW: <http://www.czechinvest.org/nppz>.
- 22) *CZECHINVEST* [online]. [cit. 2010-03-28]. Průmyslové zóny. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/pz>>.
- 23) *CZECHINVEST* [online]. [cit. 2010-03-28]. Strategické projekty. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/str-projekty>>.
- 24) *Fondy evropské unie* [on-line]. [cit. 2010-03-23]. Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013. Dostupné z WWW: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8f1552fc-d149-4a99-9638-2903d6e7dcc3/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007%E2%80%942013>

- 25) *Fondy evropské unie* [online]. [cit. 2010-03-23]. Regionální operační programy. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>>.
- 26) *Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky* [on-line]. [cit. 2010-03-23]. *Strategie regionálního rozvoje ČR*. Dostupné na WWW: <http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>
- 27) *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 1.2.2010 [cit. 2010-03-28]. Přehled povinně zveřejňovaných informací. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/cz/povinne-informace.html>>.
- 28) *Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky* [online]. 1.2.2010 [cit. 2010-03-28]. Působnost ministerstva. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument1926.html>>.
- 29) *Pardubice* [online]. [cit. 2010-03-31]. Městská průmyslová zóna - reference. Dostupné z WWW: <<http://www.pardubice.eu/mesto/prumysl-a-obchod/mpz-reference.html>>.
- 30) *Pardubice* [online]. [cit. 2010-03-30]. Městská průmyslová zóna - úvod. Dostupné z WWW: <<http://www.pardubice.eu/mesto/prumysl-a-obchod/mpz-uvod.html>>.
- 31) *Regionální informační servis* [online]. [cit. 2010-03-28]. Slovník pojmů. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/index.php?pid=225&kraj=-1&pishled=a>>.
- 32) *Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje* [online]. [cit. 2010-03-24]. Činnost. Dostupné z WWW: <<http://www.rrapk.cz/o-agenture/cinnost.htm>>.
- 33) *Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje* [online]. [cit. 2010-03-07]. Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje. Dostupné z WWW: <<http://www.rrapk.cz/>>.
- 34) *Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje* [online]. [cit. 2010-03-07]. Základní informace. Dostupné z WWW: <<http://www.rrapk.cz/o-agenture/zakladni-informace-o-agenture.htm>>.